[2022] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 482

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ਼ਸ

ਬਨਾਮ

ਸ਼ੈਖ ਯੂਸੁਫ ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ & ਓਆਰ.ਐਸ.

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 7812-7814)

ਅਕਤੂਬਰ 20, 2022

[ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਹ੍ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਯ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਕਫ਼ – ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 – ਬੌਂਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 – ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵਕਫ਼ – ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਫੈਸਲਾ: ਜੋ ਕੁਝ 1950 ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ਼ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਨਾਲ, ਅਜਿਹਾ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ – 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ਼ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28ਏ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ – ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਯਾਨੀ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਬਰਸ਼ ਨਾਲ ਰੰਗ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ – ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੈਯਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਰਿਚਿਤ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇ – ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੈ – ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ – ਇਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫੀਚਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਕੁਝ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ – - ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਭਾਵੇਂ ਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਸਕਦਾ।

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਵਕਫ – ਇਸਦੇ ਤੱਤ – ਫੈਸਲਾ: ਪਹਿਲੀ ਅਨਿਵਾਰਯ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਮਰਪਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਸਮਰਪਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ – ਸਮਰਪਣ ਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਸਥਾਈ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਕਫ ਵਸੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਕਫ ਵਸੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਬਚਾਉ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਇੱਕ ਵਕਫ, ਮੁੜ ਮਤਲਬ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ – ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕਤਾ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਵੇ – ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਕਫ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਕਫ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ – ਇੱਕ ਵਕਫ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ – ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਭਾਵੇਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 – ਧਾਰਾ 4 – ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਰਵੇਖਣ – ਫੈਸਲਾ: ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਬਣਾਉ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਨਾਲ ਹੀ, ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 – ਅਨੁਚਛੇਦ 226 – ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ – ਵਰਤੋਂ – ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ – ਫੈਸਲਾ: ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰੇਲੇਗੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫੋਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਤ: 1. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੰਨਣਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦ ਸਰਵੋਤਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ। ਕੀ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਯੋਗਤਾ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਕਫ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਝੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ. [ਪੈਰਾ 142][567-ਸੀ-ਈ]

2. ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1860 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੋਈ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਾ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

3. ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਨੇ 1995 ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਵਕਫ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸਟੈਚਿਊਟ ਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ, ਉੱਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਟੈਚਿਊਟ ਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਸਟੈਚਿਊਟ ਬੁੱਕ ਉੱਤੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ, ਉੱਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਟੈਚਿਊਟ ਬੁੱਕ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 28, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 1950 ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਕਫ ਸਨ, ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਅਧੀਨ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਕ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਕੁਝ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 169]

4. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 43 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਕਫ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੂੰਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਅਧੀਨ, ਅਧਿਨਿਯਮ ਹਰ ਉਸ ਵਕਫ਼ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ 01.01.1996 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ [ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਵੇਖੋ]। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਕਸ਼ਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੋਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੇ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਭ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਥੇ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 172 ਅਤੇ 174]

5. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 112 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1950 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਹਨ। ਦ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ਼ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉੱਥੇ ਹੈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ। ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਕੀ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਮਝੀ ਹੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਵਕਫ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ, ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ਼ ਕੀ ਸੀ ਐਕਟ, ਜੇਕਰ ਇਹ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਜਿਹਾ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦਾ ਘੇਰਾ। [ਪੈਰਾ 177 ਅਤੇ 178][585-ਸੀ-ਜੀ; 586- ਏ-ਬੀ]

6. ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ

ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਅਰਥਾਤ, ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਰੰਗਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 183]

ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਵਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1963 SC 985 : [1963] 1 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 469; ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫਸ ਦਾ ਬੋਰਡ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 468 : [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 148 ਅਤੇ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਚ.ਪੀ. (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 771 – ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਰਲ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਮਾਰ ਅਪਰੇਮ ਕੁਰੀ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 106 : [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 448; ਮਦਨੂਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਜਲਾਲ (2017) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 174 : [2017] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 294; ਰਾਮਜਾਸ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 38 : [2010] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 364; ਮੋਹਦ. ਖਾਸਿਮ ਬਨਾਮ ਮੋਹਦ. ਸਸਤਾਗਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 497 : [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1157; ਦ ਕਾਸਿਮਾਹ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਰਾਜਗੀਰੀ ਬਨਾਮ ਦ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ [1963 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਮੈਡ 132; ਨਵਾਬ ਸੈਯਕ ਬਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1963 ਐਸ.ਸੀ. 985 : [1963] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469; ਮਾਲਤ ਮੋਹਮਦੀ (ਮਰਹੂਮ) ਐਲ.ਆਰਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਨਾਮ ਰਾਕੀਉਤੀ ਬੇ (ਸਮਤ.) ਅਤੇ ਹੋਰ (1999) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 145 : [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 852 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਦ ਕਾਸਿਮਿਆਹ ਚੈਰਿਟੀਜ਼, ਰਾਜਗੀਰੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਟਰੱਸਟੀ ਸ੍ਰੀ. ਆਰ.ਈ.ਐਮ.ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਨਾਮ ਦ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਇਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 ਮਦਰਾਸ 18; ਹਾਫਿਜ਼ ਫਾਤਮਾ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਰਸੂਮੋਯ ਬਿਸਵਾਸਨਾਥ ਘੋਸਵੋਨਰਸ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਏ. ਕਮੇਟੀ ਬਾਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਰਪਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੈਮਸੇਲ (1891) ਏ.ਸੀ. 531; ਹੈਦਰ ਕੁਨਹੀ ਥਿਰਮਿਆਵੋਂਗ ਬਨਾਮ ਬਸਵਿਆਮ ਆਵਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1922 ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ 123; ਕਚਛ ਬਨਾਮ ਵਕਫ ਬੋਰਡ & ਐਨ. ਬਨਾਮ ਕਚਛ ਮੇਮੋਨ ਜਨਤ. ਓਰਸ. 1997 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਗੁਜ 220 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਬੇਕਰ, ਰੀ; [ਬੇਕਰ, ਰੀ, ਨਿਕੋਲਸ ਬਨਾਮ ਬੇਕਰ (1890) 44 ਚ ਡੀ 262 (ਸੀਏ); ਜੂਲੀਅਸ ਬਨਾਮ ਲਾਰਡ ਬਿਸ਼ਪ ਆਫ ਆਕਸਫੋਰਡ (1880) 5 ਏ.ਸੀ. 214 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 448 ਪੈਰਾ 23 ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1963] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469 ਪੈਰਾ 31 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 148 ਪੈਰਾ 35 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2017] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 294 ਪੈਰਾ 35 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 38 ਪੈਰਾ 37 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1157 ਪੈਰਾ 38 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਸ [2022] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

[1963] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469 ਪੈਰਾ 41 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ [1999] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 852 ਪੈਰਾ 126 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 771 ਪੈਰਾ 157 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7812-7814 ਦੇ 2022.

ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 21.09.2011 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2906/2004, ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 357 899 ਦੇ 2011.

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7930, 7929, 7928, 7927, 7926, 7925, 7924, 7923, 7922, 7921, 7914-7920, 7911-7913, 7910, 7909, 7908, 7907-7906, 7897-7895, 7894, 7893, 7892, 7891, 7890, 7889, 7888, 7887, 7886, 7885, 7882-7883, 7862-7881, 7859-7861, 7835-7854, 7825-7834, 7849, 7848, 7847, 7846, 7844, 7845, 7843, 7840-7842, 7839, 7836-7838, 7835, 7834, 7833, 7832, 7831, 7830, 7829-7829 ਅਤੇ 7815-7826 ਦੇ 2022.

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਕੇ.ਐਮ. ਨਟਰਾਜ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣ, ਵਿਨੈ ਨਵਾਰੇ, ਹਰੀਸ਼ ਐਨ. ਸਾਲਵੇ, ਦਾਮਾ ਸ਼ੇਸ਼ਾਦਰੀ ਨਾਇਡੂ, ਯੂਸਫ਼ ਹਾਤਿਮ ਮੁਛੱਲਾ, ਡਾ: ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਕੱਚਵਾਲਾ, ਡਾ. ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਅਭੈ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਸੂਰਯਵੰਸ਼ੀ, ਤੇਜਸਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਵੈਭਵ ਕੁਲਕਰਨੀ, ਸਈਅਦ ਸਰਫਰਾਜ਼ ਕਰੀਮ, ਅੰਬਰ ਕਮਰੂਦੀਨ, ਜਾਵੇਦ ਆਰ. ਸ਼ੇਖ, ਮੁਹੰਮਦ. ਇਰਸ਼ਾਦ ਹਨੀਫ,

ਆਰਿਫ ਅਲੀ, ਪੰਕਜ ਤਿਵਾੜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਵਿਜ਼, ਮੁਜਾਹਿਦ ਅਹਿਮਦ, ਰਿਜ਼ਵਾਨ ਅਹਿਮਦ, ਸਈਅਦ ਅਹਿਮਦ ਸੌਂਦ, ਦਾਨਿਸ਼ ਅਹਿਮਦ ਸਈਅਦ, ਮੁਹੰਮਦ. ਪਰਵੇਜ਼ ਡਬਾਸ, ਉਜ਼ਮੀ ਜਮੀਲ ਹੁਸੈਨ, ਆਕੀਬ ਬੇਗ, ਮੁਹੰਮਦ. ਸ਼ਾਹਿਬ, ਮੁਜੀਬੁਦੀਨ ਖਾਨ, ਐੱਮ. ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਸਈਅਦ, ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਜਾਧਵ, ਬ੍ਰਿਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸ਼ਾਹ, ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਰੌਂਤੇਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਅਪੂਰਵਾ, ਸਤਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਯੂਸਫ ਬਾਗਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨਾ ਬਾਗਵਾਲਾ, ਕੁ. ਗਵੇਨ ਕਾਰਤਿਕਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਭਾ ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨਿਸ, ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਭਾਗਲਾ, ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਗੁਪਤਾ, ਕੇ.ਐਨ.ਰਾਏ, ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਰੁਚਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਮੰਡਲਿਕ, ਮੋਹਿਤ ਗੌਤਮ, ਏ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼ਿਸ਼ੀਰ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਨੀਲਕਾਂਤਾ ਨਾਇਕ, ਅਮਿਤ ਯਾਦਵ, ਸਾਕਿਆ ਸਿੰਘਾ ਚੌਧਰੀ, ਪੀ.ਐਨ.ਪੁਰੀ, ਰੁਦਰੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ, ਕੌਸ਼ਿਕ ਪੋਦਾਰ, ਕੁ. ਈਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਕੇ.ਆਰ. ਸ਼ਸ਼ੀਪ੍ਰਭੂ, ਮਹੇਸ਼ ਸਹਸ੍ਰਨਾਮਨ, ਅਮੇ ਨਾਬਰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾ ਏ.ਐੱਸ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਾਲੀ ਚੌਧਰੀ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਪ੍ਰਖਰ. ਅਗਰਵਾਲ, ਬਾਲਾਜੀ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਅਮੋਲ ਚਿਤਲੇ, ਨਿਰਨਿਮੇਸ਼ ਦੂਬੇ, ਏਜਾਜ਼ ਮਕਬੂਲ, ਪ੍ਰਵਰਤਕ ਪਾਠਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੰਦਿਨੀ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਯੁਵਰਾਜ ਸਤਪੁਤੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ। ਚੌਧਰੀ, ਸਗੀਰ ਏ. ਖਾਨ, ਜੀ.ਡੀ.ਸ਼ੇਖ, ਸੈਫ ਜ਼ਿਆ, ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਅੰਬਰ ਕਮਰੂਦੀਨ, ਮੋਇਨੁਦੀਨ ਅਲਗੌਸ ਸ਼ੇਖ, ਅਬੀਜ਼ਰ ਫੈਜ਼ੁੱਲਾਭੋਏ, ਆਰ ਸੁਪਿੰਦਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਏਕਤਾ ਭਸੀਨ, ਮੁਸਤਫਾ ਹੁਸੈਨ, ਐੱਲ. ਨਿਧੀ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ. ਨਿਖਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਥੁਰ, ਅਲੋਕ ਕੁਮਾਰ ਦਿਵੇਦੀ, ਦੇਸਮ ਸੁਧਾਕਰੈੱਡੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਜਾਤਾ ਕੁਰਡੂਕਰ, ਨਿਤਿਨ ਐੱਸ. ਤੰਬਵੇਕਰ, ਸੇਸ਼ਾਤਲਪਾ ਸਾਈ ਬੰਡਾਰੂ, ਕੇ. ਰਾਜੀਵ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਘਿਲਦਿਆਲ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਡਿਆਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰੂਪਮਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਮਯੰਕ ਪਾਂਡੇ, ਮਾਧਵ ਸਿੰਹਲ, ਨਕੁਲ ਚੇਂਗੱਪਾ ਕੇ.ਕੇ., ਅਮਰੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅੰਕੁਰ ਸਹਿਗਲ, ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਵਿਕਟਰ ਦਾਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਵੇਸ਼ਾ ਪਾਧੀ, ਮਾਧਵੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਕਾਮਾਕਸ਼ੀ ਸਹਿਗਲ, ਈ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲਾ, ਜਾਵੇਦ ਆਰ. ਸ਼ੇਖ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਹਾਸਾਨੀ ਸੇਨ, ਮਹੇਸ਼ ਪੀ. ਸ਼ਿੰਦੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਾ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਵੀਰਰਾਗਵਨ ਐੱਮ., ਕਾਮਰਾਨ ਸ਼ੇਖ, ਸੁਨੀਲ ਸੀ. ਚੁੰਗ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ ਝਾਅ, ਕੁ. ਯਾਮਿਨੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਦੇਵਿਵੇਦੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਸੈਂਡ, ਸੀ.ਐਮ.ਝਾ, ਟੀ. ਮਹੀਪਾਲ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯੁਗੰਧਰਾ ਪਵਾਰ ਝਾਅ, ਕੁਨਾਲ ਵਰਮਾ, ਅਸ਼ਵਿਨ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਵਣਿਆ ਧਵਨ, ਰਿਤਿਕ ਗੁਪਤਾ, ਪੁਨੀਤ ਖੰਨਾ, ਪ੍ਰਣਯ ਥਿਤੇ, ਕੁਨਾਲ ਵਰਮਾ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ, ਅੰਕਿਤ ਯਾਦਵ, ਤਰੁਣ ਮਹਿਰਾ, ਗੈਜਲਾ ਭਾਸਕਰ, ਰਤਨੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ:

ਫੈਸਲਾ

1. ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

2. ਚੂੰਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

3. ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਨੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, (ਇਸਨੂੰ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ)। ਮਿਤੀ 01.12.1997 ਨੂੰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ (ਇਸਨੂੰ 'ਰਾਜ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 30.10.2000 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਤੀ 04.01.2002 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ (ਇਸਨੂੰ 'ਬੋਰਡ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਇਤਫਾਕਨ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਗੇ। ਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਉਸਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜੋ ਕਿ 07.05.2002 ਨੂੰ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ (ਇਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਜੇਪੀਸੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਨੇ ਮਿਤੀ 08.07.2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

4. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਜੋ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਲੜਾਈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲੋਕ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੁਹੰਮਦਨ ਲਾਅ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਹਨ।

ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 (ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ '1950 ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਧੀਨ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ 24.07.2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸਰਕੁਲਰ ਨਾਲ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਮਿਤੀ: 24.07.2003

ਵਿਸ਼ਾ: ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ/ਟਰੱਸਟ, ਅਤੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ।

ਸਰਕੁਲਰ ਨੰਬਰ 307 ਮਿਤੀ 24.07.2003

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਦ/-

ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਮੁੰਬਈ 24.07.2003

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"ਧਾਰਾ 43 ਵਕਫ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ – ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਕਫ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ

ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਜੋ ਇਸ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

5. 13.11.2003 ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਜੁਮਨ-ਆਈ-ਇਸਲਾਮ ਵੱਲੋਂ 28.02.2003 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਨਾਂਕ17.11.2003 ਨੂੰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕੁਲਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੀਆਂਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ।ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ; ਰੋਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

6. ਇਹ ਜ਼ਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਚੈਰਿਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ 11.08.2004 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ 11.08.2004 ਨੂੰ:

"ਵਕਫ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਅੱਜ

ਯਾਨੀ ਕਿ, 11.8.2004 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਵਜੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੰਤਰੀ (ਕਾਨੂੰਨ) ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮਾਣਯੋਗ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਮਾਣਯੋਗ ਮੰਤਰੀ (ਕਾਨੂੰਨ) ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ:-

(1) ਮਾਣਯੋਗ ਮੰਤਰੀ (ਕਾਨੂੰਨ)

(2) ਮਾਣਯੋਗ ਮੰਤਰੀ, ਔਕਾਫ

(3) ਚੇਅਰਮੈਨ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮੁੰਬਈ

(4) ਹਫੀਜ਼ਭਾਈ ਧਾਤੁਰੇ, ਐਮ.ਐਲ.ਏ. & ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ।

(5) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੈਕਰੇਟਰੀ & ਐਸ.ਐਲ.ਏ. & ਐਲ&ਜੇ.ਡੀ.

(6) ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਐਮ.ਐਸ.ਵਰਲੀ, ਮੁੰਬਈ

(7) ਐਕਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਅਫ਼ਸਰ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਮੁੰਬਈ

(8) ਜੇ.ਟੀ. ਸੈਕੀ. ਆਰ&ਐਫ.ਡੀ.

(9) ਸ੍ਰੀ ਯੂਸਫ ਮੁੱਛਾਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ।

(10) ਸ੍ਰੀ ਵੀਰੇਨ ਮਰਚੈਂਟ, ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ

(11) ਜੇ.ਟੀ. ਸੈਕੀ ਐਲ&ਜੇ.ਡੀ. (ਸ੍ਰੀ ਗੋਮਾਰੇ)

(12) ਡੀ.ਐਸ. (ਕਾਨੂੰਨ) ਐਲ&ਜੇ.ਡੀ. (ਸ੍ਰੀ ਬੰਗਾਲੇ),

(13) ਯੂ.ਐਸ. (ਕਾਨੂੰਨ), ਐਲ&ਜੇ.ਡੀ. (ਸ੍ਰੀ ਪਾਟਿਲ)"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 24.7.03 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੁਲਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣਯੋਗ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਤੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ;

(1) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਕਿ 13.11.03 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਰਭਾਵਨਾਪੂਰਣ ਹੈ।

(2) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿਓ ਕਿ ਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਛਾਣਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਏ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਵਰਿਸ਼ਠ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਵਾਏ।

(3) ਸਹੀ ਸਰਵੇਖਣ ਸੰਪੂਰਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਣਾਓ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਲਈ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ:

(1) ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋ-ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਚੈਰਿਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਐਕਟ, 1950 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਹੜੇ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟ ਵਕਫ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਕਫ਼ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ਼ ਹਨ।

(2) 13.11.04 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਤਰਾਜ਼, ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(3) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ ਅਤੇ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਜਾਂ ਵਕਫ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਵਕਫ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ।

(4) ਸ਼੍ਰੀ ਯੂਸਫ ਮੁੱਛਾਲਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਆਪਣੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ, ਸੁੰਨੀ ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਹੇਠ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਬੰਬਈ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਵਿਵਿਧ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ।

(5) ਮਿਸਟਰ ਮੁੱਛਾਲਾ ਆਪਣੇ ਕਲਾਇੰਟਾਂ (ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ) ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾਇੰਟ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ।

(6) ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਡ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿੱਚ ਇਕਰੂਪਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਹਰ ਸਾਲ 2% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਡ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(7) ਵਕਫ ਬੋਰਡ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

(7) . ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2906 ਆਫ 2004 ਸ਼ੇਖ ਯੂਸਫ ਭਾਈ ਚਾਵਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਸਰ ਆਦਮਜੀਪੀਰਭੋਇ ਸੈਨੇਟੋਰੀਅਮ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ, 04.01.2002 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ।

(8) . 08.02.2005 ਨੂੰ, ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਕਫ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(9) 09.03.2005 ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: "ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਭਾਜਿਤ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ 753 ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਪੁਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਥੇ 319 ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 84 ਟਰੱਸਟ ਹਨ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 379 ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ 84 ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਬਾਕੀ ਪਛਾਣ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਅਧੀਨ ਹਨ।"

10. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੋਰਡ ਨੇ 09.03.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੁਧਾਰ ਨੇ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, 13.11.2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 13.04.2006 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਸੂਚੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੋਰਡ ਨੇ 19.06.2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

"ਐਨੈਕਸਚਰ-ਪੀ-19

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਮਿਤੀ 19.06.2006

ਨੰਬਰ 46 (ਮਿਤੀ): ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ਼ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਵਿਭਾਜਨ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ:

ਮਤਾ ਨੰਬਰ 46: ਇਹ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਦਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਿਤ ਵਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ, ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਾਕੀ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਮਾਣਯੋਗ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਐਮ.ਵਾਈ. ਪਟੇਲ)ਅਤਿਰਿਕਤ ਕਲੈਕਟਰਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਔਰੰਗਾਬਾਦ" 11. 31.07.2006 ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 25.04.2007 ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 19.06.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 31.07.2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। 04.09.2008 ਨੂੰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਬਣਿਆ।

ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੱਕ ਘਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਉਹ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 23.10.2008 ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੁਮੇਰਮੁਸਤ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ 05.05.2005 ਦੀ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਮੂਲ ਸੂਚਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਕਫਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੀ, ਉਹ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ:

"ਐਨੈਕਸਚਰ-ਪੀ-25
ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਗਜ਼ਟ
ਸੂਚਨਾ ਮਿਤੀ 23.10.2008
ਨੰਬਰ.ਐਮ.ਐਸ.ਬੀ.ਡਬਲਯੂ/ਆਰ.ਈ.ਜੀ-240/385/2008.
ਮਿਤੀ: 7.10. 2008"

ਸੂਚਨਾ
ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ

ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਵਕਫਸ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ 13.11.2003 ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਰੈਜੋਲੂਸ਼ਨ 3 ਦੀ ਮਿਤੀ 27.9.2003 ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 5.5.2005 ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ ਰੈਜੋਲੂਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਮਿਤੀ 9.3.2005 ਨਾਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ 5.5.2005 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੈਜੋਲੂਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਮਿਤੀ 9.3.2005 ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰੈਜੋਲੂਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 117/2008 ਦੀ ਮਿਤੀ 3.4.2008 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਅਤੇ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 27.5.2008 ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਰੀਜੈਂਡਮ ਨੰਬਰ.ਐਮ.ਐਸ.ਬੀ.ਡਬਲਯੂ/ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ_73/ 1068/2005 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਸ [2022] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

5.5.2005 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਸੂਚਨਾ ਜੋ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਕੀ ਤਿਵੇਂ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(ਐਸ.ਐਸ.ਆਈ. ਕਵਾਦਰੀ)
ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ
ਔਰੰਗਾਬਾਦ"

ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ 23.10.2008 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਵਕਫਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲਾ ਵਿਕਾਸ 20.10.2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

"ਐਨੈਕਸਚਰ-ਪੀ-26,
ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ
ਮੰਤਰਾਲਯ, ਮੁੰਬਈ 400 042, ਮਿਤੀ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2010
ਸੂਚਨਾ

ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995

ਨੰ. ਵਕਫ-2009/ਸੀ.ਆਰ. 105/ਡੈਸਕ-4. ਜਿਥੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਨੰ. ਵਕਫ-1097/ਸੀ.ਆਰ.-95/ਐਲ-3, ਮਿਤੀ 1 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਅਤੇ ਨੰ. ਵਾਕਫ 1097/ਸੀ.ਆਰ.-95/ਐਲ-5, ਮਿਤੀ 29 ਸਤੰਬਰ 1999 ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ 1 ਜਨਵਰੀ 1996 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਕਫਸ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

ਅਤੇ ਜਿਥੇ, ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਕਿ ਸਰਵੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ 20ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਸ ਦਾ ਮੁੜ ਸਰਵੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ;

ਜਿਥੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਉਚਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਂਕਣ, ਨਾਸਿਕ, ਪੁਣੇ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਡਿਵੀਜਨਾਂ ਲਈ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ, ਕੋਂਕਣ, ਨਾਸਿਕ, ਪੁਣੇ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤਿਰਿਕਤ ਕਲੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ

ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤਹਿਸੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਸ ਦਾ ਮੁੜ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ: -

(1) ਕੋਂਕਣ, ਨਾਸਿਕ, ਪੁਣੇ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਡਿਵੀਜਨਾਂ ਦੇ ਡਿਵੀਜਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਡਿਵੀਜਨਾਂ ਲਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ,

(2) ਕੋਂਕਣ, ਨਾਸਿਕ, ਪੁਣੇ, ਔਰੰਗਾਬਾਦ, ਅਮਰਾਵਤੀ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਲੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ,

(3) ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੁਕਾਵਾਂ ਦੇ, ਆਪਣੇ ਤਾਲੁਕਾਵਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ,

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ।

ਗੀਤਾ ਚਾਂਦੇ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਸਕੱਤਰ

13. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 357 ਜੋ ਕਿ 2011 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ।

ਹੋਰ ਵੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 899/2011 ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਰਕੁਲਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ। ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਮੁੱਦੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਆਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ

ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਰਵੇਖਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਇਨਪੁਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਪਾਈ ਗਈ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 13, ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ ਬਣਾਏ ਜਾਣ, ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 13(2) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ

ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(2) ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਕਫ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਵਕਫ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗੇ ਵਧ ਕੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਥਾਈ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 13(1) ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਵਿੱਚ ਧਾਰਨਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਬੋਰਡ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

15. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ, ਭਾਵ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗਲਤ ਸੀ।

"16. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ- ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

17. ਅਗੇ ਵਧਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸੂਚੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਪੀਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ।

18. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵਿਕਾਸਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਬਾਈਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ।

ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤ੍ਰੁੱਟੀਪੂਰਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਚੂੰਕਿ 20.10.2020 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾ ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਨ।

19. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹਾਂ, 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ:

ਅਪੀਲਾਂ

20. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੋਰਡ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਹਨ।

21. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਣੁਗੋਪਾਲ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਵੇਦ ਸ਼ੇਖ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਧਾਂਸੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਸੁਸ਼ੀਨੀ ਸੇਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਹੇਸ਼ ਪੀ. ਸ਼ਿੰਦੇ, ਸੁਸ਼ੀ ਰੁਚਾ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰਗਵਨ ਐਮ. ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਮਨ ਐਸ ਪਾਠਕ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਬੋਰਡ ਲਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।

ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚਿਤਨੀਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਹਨ।

ਆਖਰ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ, ਜੋ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਹਨ ਜੋ ਸੀ.ਏ. ਨੰ. 7830 ਆਫ 2022 (@ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰ. 1132 ਆਫ 2017) ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ-ਰਿੱਟ ਯਾਚਿਕਾਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਮਹੇਸ਼ ਸਹਸਰਨਾਮਨ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਜੋ ਸੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 7812-7814 ਆਫ 2022 (@ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 31288-31290 ਆਫ 2011) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਕਚਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀ।

ਮੋਇਨੁੱਦੀਨ ਅਲਗਾਉਸ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਮਿਸ ਏਕਤਾ ਭਾਸੀਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ। ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਵਾਈ. ਐਚ. ਮੁੱਛਾਲਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਸਗੀਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜੀ. ਡੀ. ਸ਼ੇਖ, ਮਿਸਟਰ ਸੇਸ਼ਾਦਰੀ ਨਾਇਡੂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸਟਰ ਐਸ. ਮਹੇਸ਼ ਸਹਸਰਾਨਾਮਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਸੁਣਿਆ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੇ ਨਵਾਰੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ।

22. ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਨੁਗੋਪਾਲ, ਬੋਰਡ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਗੇ।

ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਲੱਗ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 254 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 1950 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ, ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਕੋਡ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਇਸਨੂੰ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਾਰ ਅਪਪੇਨ ਕੁਰਿਲ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ.&ਇੱਕ ਹੋਰ; ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਚੂੰਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਯੋਜਨਾ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

24. ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਤੱਥਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 1997 ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲ ਲੱਗੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕਲੌਤਾ ਆਧਾਰ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਠਿਤ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

ਵਿਕਲਪਿਕ ਮੰਚ ਵਿਜ਼., ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

25. ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 05.05.2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਰੀਜੰਡਮ ਜਿਸ ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਮੂਲ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ।

26. ਉਹ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਅਧੀਨ-ਸ਼ਾਮਲਤਾ

ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਨ ਜੋ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸਹੀਪਣਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਾਸਰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

27. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਨੂਗੋਪਾਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 112 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

28. ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ. ਵੇਨੂਗੋਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਖੋਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਹਮਲਾਵਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਢਾਂਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਹਰ ਵਕਫ ਲਈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।

29. ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ 51. ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵਿਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉੱਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 103 ਅਤੇ 106 ਇਸ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪੋਜ਼ਿਟ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬੋਰਡ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ। ਵਕਫ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(3) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਹੱਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ 'ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ') ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

30. ਇਸ ਲਈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੜਕਾਉਣ ਦਾ ਔਚਿਤ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ।

31. ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ। ਉਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਵਕਾਲਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਤੋਂ 'ਲਾਭਾਰਥੀ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸੋਧ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਏ) ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਵਤਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਧਾਰਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

32. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1964 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਲਾਭਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਧਰਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਵੀ ਜਨ ਉਪਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਵਕਫ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਜਨਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੂੰਕਿ, ਵਕਫ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੀ-ਸੋਧ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਸ ਲਾਅ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

33. ਸ੍ਰੀ ਜਾਵੇਦ ਸ਼ੇਖ, ਬੋਰਡ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ. ਕੇ. ਵੇਨੁਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਸਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ।

34. ਸ੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚਿਤਨੀਸ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਜੋ ਕੁਝ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਗੇ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 2011 ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ 07.12.2016 ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ 20.10.2010 ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ)ਨੰਬਰ 31306 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਆਫ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫਸ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੂਰ ਦੀ ਕੌੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਵਕਫਸ ਦੇ ਮਾਨਤਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ **ਮਦਨੂਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਜਲਾਲ** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

36. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਲਦਾਇਕ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਾਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਵਕਫਸ ਨੂੰ 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ A 28 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਵਕਫਸ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ 1950 ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫਸ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵੀ ਵਕਫਸ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਵਕਫ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਕਫ।

37. ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਜੋ ਵਕਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ **ਰਾਮ ਜਾਨਕੀਜੀ ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 31) ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਵਕਫ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕੋ ਇਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਹੋਰ, ਇਹ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ।

38. ਡਾ. ਏ. ਐੱਮ. ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਲਾਈਨ ਦੇ ਦੰਦ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ। ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗਾਹਕ ਸਰ ਆਦਮਜੀ ਪੀਰਭੋਏ ਸੈਂਟੋਰੀਅਮ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 16.06.1931 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਉਪਰੋਕਤ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਨ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੁਕ ਜਾਵੇਗਾ ਵਕਫ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਜਾਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ। ਵੀ, ਉਲਝਣ, ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਫ਼ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ

ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਖੁਦ ਇੱਕ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਮੁਤਵਾਲੀ (ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ) ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹਨ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ। ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ) ਅਤੇ ਹੋਰਸਵੀ. ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ. ਖਸਿਮਵ. ਮੁਹੰਮਦ. ਦਸਤਗੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 6 . ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਾਸਿਮੀਆ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਰਾਜਗਿਰੀ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ, 7 . ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ 34 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

39. ਕਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹਨ, ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 19987 ਵਕਫਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 15436 ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

40. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਠਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵੈਧ ਰਚਨਾ ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਯ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵੈਧ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।ਉਸ ਨੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ।

41. 13.11.2003 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਅੰਤਰ ਜੋ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਗੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵੰਡ ਕਮੇਟੀ।ਸਾਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਤੇ, ਸੁਧਾਈ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ, ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸੂਚੀ 05.05.2005 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 09.03.2005 ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ 11.08.2004 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਇਕੱਠੇ, ਉਹ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ। ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰਤੀ ਸੇ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗਲਤ ਸਮਝ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਅਤੇ ਬੋਰਡ। ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਬੀਤਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦੇ ਬੇਦਖਲੀ ਨਾਲ

ਟਿੰਕਰ 13.11.2003 ਦੀ ਮੂਲ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ। ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਪਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ- ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ. ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਘੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ. ਉਸਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਕਫ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਸਫ਼ ਭਾਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਚਾਵਲਾ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2012) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 328, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਵਕਫ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਤਰ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਸਾਡੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

42. ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(2) ਇੱਕ ਮੂਲ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਸਮਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਲੱਗ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

'43. ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਐਸ ਐਲ ਪੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ (C) ਨੰ. 2011 ਦਾ 31288-90 ਅਤੇ ਐਸ ਐਲ ਪੀ (C) ਨੰ. 2017 ਦਾ 1132. ਉਹ ਕਰੇਗਾ ਦਰਜ ਕਰੋ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚਲੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ਼। ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਮਨਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਿਮ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ (ਸ਼ਰੀਆ) ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਵਿੱਚ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1937 ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ਼ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ. ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(r) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਿਰਫ਼ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਨੂੰਨੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਗੁਣ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦ 1950 ਐਕਟ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰੇ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੈਰਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਖੋਹੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ। ਉਹ 'ਤੇ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ. ਖਸਿਮਵ. ਮੁਹੰਮਦ. ਦਸਤਗੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਲਾਹ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ. ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ਕ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮੌਤ ਤੋਂ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ. ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ)।

44. ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਜਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਤਯਾਬਜੀ ਤੋਂ

ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ 2013 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 27 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਸਥਾਈ, ਬੇਨਾਮੀ ਅਤੇ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਹੈ। ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਕਫ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸੀ ਉਹ ਵਕਫ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

45. ਮਿਸਟਰ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਕਟ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

46. ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਈ. ਐਚ. ਮੁਛਲਾ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਰਨਗੇ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਬੋਰਡ. ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸਲਈ, ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਵੰਡ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਮੂਰਖਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਜਿਸ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ. ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 97 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਜੋ ਕਿ ਮਨਜੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਸਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅੰਤਰ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੂਚੀਆਂ ਸਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੋ ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ। ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫੋਰਮ ਹੈ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਹ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮਿਤੀ 05.05.2005 ਦੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ। ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਇਸ ਲਈ ਅਣਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਮਿਆਦ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀ

ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਧਿਰਾਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਬਦਲ ਵੀ ਹੈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

47. ਮਿਸਟਰ ਵਾਈ. ਐਚ. ਮੁੱਛਾਲਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਬੋਰਡ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅੰਬਲ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਸੰਭਵ ਬਿਨਾਂ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ। ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਰੱਦ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵੈਧ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਸਿਰਜਣ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਬੋਰਡ ਦਾ ਵੈਧ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਚਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੋਵੇ।

48. ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨਿਰਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵੀ। ਇਸ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ, ਬੋਰਡ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਸਿਰਫ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਵੈਧ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਡੇਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਕਫ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੋਧਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

49. ਸ੍ਰੀ ਨਾਇਡੂ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਕਫ ਦੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਪੈਗੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਟਲੌਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੈਟ ਅੱਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

50. ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੇ ਨਵਾਰੇ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਏ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੁੰਨੀ ਹਨ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ, ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੰਨੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੁੰਨੀ ਪੂਜਾ

ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ 'ਤੇ ਗ੍ਰੀਵੈਂਸ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੀਵੈਂਸ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

51. ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੇ ਨਵਾਰੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਰੇਖਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(6) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਇਸ ਅਧੀਨ, ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਸੈਕਟਾਂ ਦੇ ਸਦੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਡਾਟਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਧਾਰਾ 14(6) ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦੁੱਖ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ੀਆ ਬੋਰਡ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

. 52. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮੂਲ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ।

. 53. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ।

54. ਉਹ ਹੋਰ ਜੋਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਹ ਹੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 93 ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਰਕ ਦੀ ਲਾਈਨ ਉਸ ਦੇ ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ 05.05.2005 ਦੀ ਤਰਛੇਪੁਣੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਕੇ ਛੋਟਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

. 55. ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਜੋਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ "ਲਾਭਪਾਤਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ,

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਲਮਾਈਟੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਖਤਾ ਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ।

56. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੈ 'ਵਕਫ਼' ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ. ਵਕਫ਼ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ. ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਕਰਣ ਹਨ. ਕਾਫੀ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਸਈਅਦ ਅਮੀਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਲੀ (ਚੌਥਾ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਪੰਨਾ 192 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

. "ਉਮਰ ਨੇ ਖੈਬਰ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਬੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ, ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, (ਜਦੋਂ) ਨਬੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, 'ਬੰਨ੍ਹੋ ਸੰਪੱਤੀ (ਏਐਸਐਲ ਜਾਂ ਕਾਰਪਸ) ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਉਪਜ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰੋ ਰੱਬ ਦਾ ਰਾਹ।"57. ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਸੱਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਤਾਬ "ਮਹੋਮਦਾਨ ਕਾਨੂੰਨ" ਪੰਨਾ 192 'ਤੇ:

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਕਫ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨਾਲ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। "ਟਰੱਸਟਸ" ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ, ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਲਈ, ਤਿੰਨ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਪਬਲਿਕ, ਕੁਆਸੀ-ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ। ਇਹ ਸੰਭਵਤਃ ਉਸ ਵਿਭਾਜਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਰਬੀ ਨਿਆਂਕਾਂ ਨੇ ਅਪਨਾਇਆ, ਜੋ ਵਕਫਸ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟਸ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਤਿੰਨ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਗਰੁੱਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ.: - (ਅ) ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟਸ (ਬ) ਪਹਿਲਾਂ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗਰੀਬ ਦੇ ਹਕ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟਸ (ਸੀ) ਕੇਵਲ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹਕ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟਸ। ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਭਿੰਨ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਸਲਿਹ-ਉਲ-ਆਮਾ ਲਈ ਵਕਫਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਕਫਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਭਿੰਨ ਹਨ।"

58. ਵਕਫ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਲਗ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਮਰਪਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਅਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਉਹਨਾਂ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

59. ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਵੀ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੈਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 213, 214 ਅਤੇ 215 ਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਬਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

"ਸਦਕਾਹ ਸ਼ਬਦ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੇ ਗਠਨ ਉੱਤੇ ਇੰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਰਿਚਰਡਸਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ "ਖੈਰਾਤ-ਦਾਨ" ਅਤੇ "ਧਾਰਮਿਕ ਉਪਯੋਗਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਜਾਇਦਾਦ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਡਾਇਆ ਦੇ ਫਾਰਸੀ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਹੈਮਿਲਟਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਖੈਰਾਤ', 'ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ' ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਗਲਤੀ ਸਾਰੇ ਅਗਲੇ ਧਾਰਣਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ ਸਦਕਾਹ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਰਥ ਹੈ। ਇਹ, ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ: "ਪੜੋਸੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਸਦਕਾਹ ਹੈ; ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸਦਕਾਹ ਹੈ।" ਸ਼ਾਇਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਚੈਰਿਟੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਜਾਂ ਤੋਹਫਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ..."

Xx
xxx
xxx

"ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਬੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨਾ ਭਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੈਰਾਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ।"

"**ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਦਕਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਦਕਾਹ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ**"

"ਸਦਕਾਹ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਰੂਪ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

"ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਦਕਾਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ।"

"ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੇਣਾ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਖੈਰਾਤ ਦੇਣਾ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਸਦਕਾਹ ਹਨ।"

"ਜਿਸ ਪਲ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੈਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 211 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਬਿਆਨ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਅਬੁਲ ਫਤਾ ਮਹਮਦ ਬਨਾਮ ਰੁਸੋਮੋਯ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਅੰਤ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੋਗਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਪਣ ਭ੍ਰਾਮਕ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।ਇਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ।ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1913 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੇ 'ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ' ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। 1930 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇਵਾਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ (ਬੰਬਈ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1935 (XVIII ਦੇ 1935) ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 1935 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਕਲਪ ਸਨ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਫਿਰ 1945 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ।

61. ਬੰਬਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਸੀ ਜੋ 1859 ਦੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਰੌਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠ ਸੀ। 1937 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ, ਬੰਬਈ ਪ੍ਰੈਸੀਡੈਂਸੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ, ਬੰਬਈ ਇੱਕ ਪਾਰਟ ਏ ਸਟੇਟ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਬੰਬਈ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਸਮੇਤ ਜੋ ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, 1960 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ 1950 ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੰਧ ਖੇਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਦੋਂਕਿ ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜੋ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਰੈਵੇਨਿਊ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ, ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਨੂੰ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਦੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ 'ਸੁਧਾਰ' ਹੈ। 1923 ਦੇ ਵਕਫ ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇਹੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਟਰਨ ਫਾਇਲ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ 1923 ਦੇ ਵਕਫ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸੂਚੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ 1950 ਐਕਟ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਨੇ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟ ਐਕਟ ਨੇ ਸ਼ਬਦ “ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟ” ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

'213) "ਪਬਲਿਕ ਟ੍ਰੱਸਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਣਾਤਮਕ ਟ੍ਰੱਸਟ ਲਈ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੰਦਰ, ਇੱਕ ਮਠ, ਇੱਕ ਵਕਫ, [ਇੱਕ ਧਰਮਦਾ] ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ

ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਮਕਸਦ ਲਈ ਅਤੇ 1860 (XXI ਦੇ 1860) ਦੇ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ;

62. ਧਾਰਾ 2 (1) ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ 'ਵਕਫ਼' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਵਕਫ਼' ਧਾਰਾ 2 (19) ਅਧੀਨ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਪਭੋਗ ਅਤੇ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ਼ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ 1913 ਅਧੀਨ ਵਰਣਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਵਕਫ਼ੀਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਵੰਸ਼ਜ ਲਈ ਲਾਭ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਹੀ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਐਲਾਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜੋ ਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1981 SC 798 ਤੇ 799 ਵਿੱਚ ਹੈ।

"6...ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਹੋਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅੰਤਿਮ ਲਾਭ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਪਤੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵੰਸਜਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਅਤੇ ਸਹਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਕਫ਼ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਵਕਫ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਪਤੀ ਰੱਬ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹੋਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਵਕਫ਼-ਅਲਲ-ਲਿੱਲਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

63. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਐਸੇ ਵਕਫ਼ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜੋ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਗਲੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਬਲਿਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਗਾਊ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"9. ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼. - ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ-

(1) ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਰਾਹਤ,

(2) ਸਿੱਖਿਆ,

(3) ਮੈਡੀਕਲ ਰਾਹਤ ਅਤੇ

(4) ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ-

(ਅ) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਾਂ

(ਬ) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।"

64. ਧਾਰਾ 28, ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 28 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"28. ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ। —

(1) ਸ਼ਿਡਿਊਲ-ਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ-ਏਏ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਕਟਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇਹ ਐਕਟ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਉਕਤ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਖੇਤਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਸ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਨਤੀਜੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਨਤੀਜੇ ਉਕਤ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਜਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ(1) ਅਧੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕੇ, ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣਗੀਆਂ।"

65. ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਅਗਲੀ ਧਾਰਾ ਧਾਰਾ 36 ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"36. [(1) ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ]: -

) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਗਿਰਵੀ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਤੋਹਫਾ, ਅਤੇ

) ਕੋਈ ਵੀ ਲੀਜ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਜਮੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਜਮੀਨ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਮਿਲਕੀਅਤ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(3) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਜਰਾਤ ਰੈਵੇਨਿਊ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।"

66. ਧਾਰਾ 36 ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਜੋ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੀ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਲੋੜ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 37 ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

67. ਧਾਰਾ 38 ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 41A ਤੋਂ 41E ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਾਧੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਲੰਬਨ, ਮਾਫੀ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 79 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"79. ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ: - (1) ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। (2) ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਫੈਸਲਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈੱਟ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 85 ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"85. ਰੱਦ:-

(1) ਧਾਰਮਿਕ ਏਂਡੋਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1862, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਡਿਊਲ ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

(3) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰੱਦ ਜਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਨਾਲ –

(a) ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ, ਹਿੱਤ, ਦਾਇਤਵ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਸਲ, ਇਕੱਠਾ ਜਾਂ ਲਾਧੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(b) ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ, ਹਿੱਤ, ਦਾਇਤਵ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਉਪਾਯ, ਜਾਂ

(c) ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਹਿਣਾ ਗਿਆ ਕੁਝ ਵੀ।

(4) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ (ਬੰਬਈ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1935 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ, ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1935, ਜਾਂ ਪਾਰਸੀ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1936, ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਧੀਨ ਲੰਬਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਪ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਉਪ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਰਤਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1923 ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ (ਬੰਬਈ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1935 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1935, ਅਤੇ ਪਾਰਸੀ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1936, ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨਗੇ।

(5) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (4) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਪ-ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।"

ਧਾਰਾ 86 ਹੋਰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਬਚਤਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 89 ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਏ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਐਕਟ 1923 ਉਹ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹੇ ਗਏ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸੰਦਰਭਿਤ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

70. ਧਾਰਾ 87 ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

71. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਰੂਪਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 1 ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਪੁਰਾਣੇ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। "ਵਕਫ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਵਕਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਇਸਲਾਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਖੈਰਾਤੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—(i) ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਕਫ; (ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗ੍ਰਾਂਟਸ (ਸਮੇਤ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ) ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਖੈਰਾਤੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਿਸ ਤੱਕ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਖੈਰਾਤੀ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ "ਵਾਕਿਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ;"

ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਨੇ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"3(ਅ) 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਖੈਰਾਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗੀ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ;"

73. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 1964 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। "ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ "ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਲਾਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਨੋਟਾਂ ਵਿੱਚ

1964 ਵਿੱਚ ਬਿੱਲ ਨੰਬਰ 32 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੋਧ ਐਕਟ 34 ਦੇ 1964 ਵਿੱਚ ਹੋਈ, ਅਸੀਂ ਗੌਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

"ਧਾਰਾ 2- ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਅਸਲ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਚਲਨ ਹੈ ਜੋ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ

ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਖਰਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਹਦ ਤੱਕ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 'ਵਕਫ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਜੇ) 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਅਸੰਗਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।"

74. ਧਾਰਾ 4 ਨੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਦਾ ਪੈਰਾਮੀਟਰੀਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ 'ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ' ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਉੱਤੇ, ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਨ। ਅਖੀਰਕਾਰ ਇਹ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਇਹ 1995 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਇਹ 1.1.1996 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਬੰਬਈ ਦਾ ਰਾਜ ਜੋ ਕਿ 1960 ਤੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਰਾਜ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਐਕਟ ਦੇ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ।

75. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"2. ਐਕਟ ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ। — ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰਥਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਹ ਐਕਟ ਸਾਰੇ ਔਕਾਫ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੋਣ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਮੇਰ ਦੇ ਦੁਰਗਾਹ ਖਵਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੁਰਗਾਹ ਖਵਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਐਕਟ, 1955 (36 ਦੇ 1955) ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

76. ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ 'ਐਕਟ' ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਕਫਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਫਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਨ।

77. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਜੋ ਸ਼ਬਦ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ 1964 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਧਾਰਾ 3 (ਸੀ) ਸ਼ਬਦ 'ਬੋਰਡ' ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"3(ਸੀ) 'ਬੋਰਡ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਵਕਫ ਦਾ ਬੋਰਡ ਜੋ ਧਾਰਾ 9 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1), ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1ਏ) ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਅਗਲਾ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 3 (ਐਫ) ਵਿੱਚ 'ਵਕਫ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ 27

ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"3(ਐਫ). 'ਵਕਫ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(i) ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਾਈ ਯੂਜ਼ਰ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ;

(ii) "ਗ੍ਰਾਂਟਸ", ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ; ਅਤੇ

(iii) ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਿਸ ਤੱਕ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

ਅਤੇ "ਵਾਕਿਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ;"

78. ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 2013 ਦੇ ਐਕਟ 27 ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਜ ਖੜਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3(ਐਫ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"3(r)) 'ਵਕਫ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਨਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(i) ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਾਈ ਯੂਜ਼ਰ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਧੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ; ਅਤੇ

(ii) ਇੱਕ ਸ਼ਮਲਾਤ ਪੱਟੀ, ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ, ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ੈਖ ਯੂਸੁਫ ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(iii) "ਗ੍ਰਾਂਟਸ", ਮਸ਼ਰੂਤ-ਉਲ-ਖਿਦਮਤ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ

(iv) ਵਕਫ-ਅਲਲ-ਔਲਾਦ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਜਦੋਂ ਵਾਰਸਤ ਦੀ ਲਾਈਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਵਕਫ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ, ਵਿਕਾਸ, ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ "ਵਾਕਿਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ;

79. ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਜੋ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

44. ਔਕਾਫ ਦਾ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ।—

(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਜ ਲਈ ਔਕਾਫ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਔਕਾਫ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1A) ਹਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਔਕਾਫ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਏ ਰੱਖੇਗੀ ਅਤੇ ਔਕਾਫ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 (27 ਦੇ 2013) ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਵੇਖਣ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਕਫ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਔਕਾਫ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਸਾਰੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਔਕਾਫ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਔਕਾਫ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਨਿਭਾਉਣਗੇ।

(3) ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਜਿੰਨੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ, ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਰਾਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਔਕਾਫ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮਾ ਕਰਵਾਏਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ, ਭਾਵ:—

(a) ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਔਕਾਫ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਔਕਾਫ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਔਕਾਫ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; (b) ਹਰੇਕ ਵਕਫ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼;

(c) ਹਰ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ;

(d) ਹਰ ਵਕਫ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਭੂਮੀ ਰਾਜਸਵ, ਸੈੱਸ, ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਰਕਮ;

(e) ਆਮਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਹਰ ਵਕਫ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਅਤੇ

(f) ਹਰ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(4) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 (1908 ਦੀ 5) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨਾਮਤ:

(a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ;

(b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ;

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ;

(d) ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਹਿਸਾਬਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ;

(e) ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਨਿਰੀਖਣ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ;

(f) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(5) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕਫ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੇ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(6) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2), (3), (4) ਅਤੇ (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਜਿਹੇ ਸਰਵੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਸਰਵੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੁਰੰਤ ਪਿਛਲੇ ਸਰਵੇ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

ਹੋਰ ਇਹ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਕਿ 80. ਧਾਰਾ 5 ਵੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"5. ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ—

(1) ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗੀ।

(2) ਬੋਰਡ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਗਾਊ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ, ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨੀ ਔਕਾਫ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(3) ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਥਾਰਿਟੀਆਂ ਨੂੰ—

(i) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅੱਪਡੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ

(ii) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਿਊਟੇਸ਼ਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ।

(4) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸੂਚੀਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇਗੀ।"

81. ਧਾਰਾਵਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

"6. ਔਕਾਫ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ—

(1) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਕਫ ਉਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ [ਕੋਈ ਵੀ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ] ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਹਨ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਣ ਨਾਲ ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

(3) ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੇਕ ਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਲਈ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਭਿਯੋਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(4) ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ, ਜੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ।

(5) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।"

"7. ਔਕਾਫ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ—

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਵਕਫ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ; ਵਕਫ ਦਾ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ—

(a) ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਨੋਰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ; ਅਤੇ

(b) ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਠੀਕ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨੋਰਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਖੋਲੇਗਾ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ 3 [ਵਕਫ] ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ

ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਅਰਜ਼ੀ, ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ।

(3) ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੋਧੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗੀ।

(5) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਕਿਸੇ ਸੋਧ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

(6) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਅਸੈਸਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਦੰਡਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰਾਜਸਵ ਦੇ ਬਕਾਏ ਵਜੋਂ ਕਲੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਲਈ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਇੱਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

82. ਧਾਰਾ 8 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਉਠਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।

83. ਧਾਰਾ 9 ਕੇਂਦਰੀ ਵਕਫ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 9 (4) ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"9. ਕੇਂਦਰੀ ਵਕਫ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ।

(4) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਬੋਰਡ, ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਸਰਵੇਖਣ, ਵਕਫ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ, ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡਾਂ, ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣ, ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ

ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ ਸਨ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੌਂਸਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

84. ਅਗਲਾ, ਅਸੀਂ ਅਧਿਆਇ IV ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਧਾਰਾ 13 ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"13. ਨਿਗਮਨ।

(1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ, ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 (27 ਦੇ 2013) ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਔਕਾਫ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਔਕਾਫ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਾਰੇ ਔਕਾਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਸੁਨੀ ਔਕਾਫ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਔਕਾਫ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਔਕਾਫ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2A) ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਂਬਰ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੈਂਬਰ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਗੇ।

(3) ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰੀਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅਸਤਿਤਵ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਮੋਹਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਧੀਨ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ।"

85. ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਧਾਰਾ 14 ਵੱਲ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"14. ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ।— (1) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਬੋਰਡ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ—

) ਇੱਕ ਚੇਅਰਪਰਸਨ;

(b)) ਇੱਕ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ, ਹਰੇਕ ਚੋਣ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ—

(i) ਰਾਜ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ ਆਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ;

(ii) ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ;

(iii) ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(iv) ਔਕਾਫ ਦੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇ।

ਵਿਆਖਿਆ I.—ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਥੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਤੋਂ (iv) ਵਿੱਚ ਉਲ੍ਲੇਖਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਚੋਣ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ।

ਵਿਆਖਿਆ II.—ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਥੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮੈਂਬਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ;

(c)) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਹਿਰ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ, ਵਿੱਤ ਜਾਂ ਆਮਦਨ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(d)) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਥਿਓਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(e)) ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜੁਆਇੰਟ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(1A) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ, ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (i) ਤੋਂ (iv) ਜਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਸੀ) ਤੋਂ (ਈ) ਵਿੱਚ ਸੁਬ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਣਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ:

ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਔਰਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੇਬਲ ਵੋਟ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ:

ਹੋਰ ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਉਪ-ਭਾਗਾਂ (i) ਤੋਂ (iii) ਤੱਕ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਚੋਣ ਕਾਲਜ ਬਣਾਉਣਗੇ।

(3) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਭਾਗਾਂ (i) ਤੋਂ (iii) ਤੱਕ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਭਾਗ (1) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਚੋਣ ਕਾਲਜ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

(4) ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਹਮੇਸ਼ਾ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਭਾਗ (3) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) XxX

XxX XxX

(6) ਬੋਰਡ ਦੇ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੀਆ ਅਵਕਾਫ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਅਵਕਾਫ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗੀ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਜਿੰਨੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(7) * * * *

(8) ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਚੁਣਨਗੇ।

(9) ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

86. ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ 5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (9) ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ" 2013 ਦੇ ਐਕਟ 27 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

87. ਧਾਰਾ 16 ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 17 ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਧਾਰਾ 20 ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 22 ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਚਲੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"22. ਰਿਕਤੀਆਂ, ਆਦਿ, ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ।—

ਬੋਰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਹੈ।"

88. ਧਾਰਾ 32 ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਤਬ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

89. ਧਾਰਾ 36 ਅਧਿਆਇ V ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 39 (1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨਾਲ ਪੈਰੀਮੈਟੀਰੀਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 39 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"39. ਉਹਨਾਂ ਔਕਾਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। —

(1) ਜੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਖਤਮ ਹੋਣ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੇ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਣ ਬਣਾਵੇਗਾ।"

90. ਧਾਰਾ 40 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

“40. ਫੈਸਲਾ ਜੇ ਕੋਈ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। —

(1) ਬੋਰਡ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਕਫ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ, ਤਾਂ ਉਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ, ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਏ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ।

(3) ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 (2 ਦਾ 1882) ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1860 (21 ਦਾ 1860) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਰੋਸੇ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਬੋਰਡ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਪਾਸ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ।"

91. ਧਾਰਾ 41 ਅਧੀਨ, ਬੋਰਡ ਕਿਸੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਖੁਦ ਵਕਫ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਔਕਾਫ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 43 ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਧਾਰਾ 43 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"43. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਔਕਾਫ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ। —

ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ [ਵਕਫ] ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ

ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

92. ਸੈਕਸ਼ਨ 51 ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ:

"51. ਬੋਰਡ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਿਲੇਖ ਬੇਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। —"

(1) ਵਕਫ ਦੀਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਦਾ ਪਟਾ ਬੇਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਟਾ ਬੋਰਡ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸਜਿਦ, ਦਰਗਾਹ, ਖਾਨਕਾਹ, ਕਬਰਸਤਾਨ, ਜਾਂ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਨੂੰ ਪਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਵਾਏ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਬਰਸਤਾਨਾਂ ਦੇ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2013 (27 ਦਾ 2013) ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(1A) ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਦਾਨ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ, ਗਿਰਵੀ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਅਵੈਧ ਹੋਵੇਗਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਸ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ: ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਲੈਂਡ ਏਕਵਿਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1894 (1 ਦਾ 1894) ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ: ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ—

) ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਪਬਲਿਕ ਵਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ (ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ) ਐਕਟ, 1991 (42 ਦਾ 1991) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ;

) ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਇਕ ਪਬਲਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ;

(c)) ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉਪਯੁਕਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(d)) ਵਕਫ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੌਜੂਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਚਿਤ ਸੋਲੇਟੀਅਮ ਨਾਲ ਇਕ ਉਪਯੁਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।"

93. ਧਾਰਾ 52 ਵਿਚ ਧਾਰਾ 51 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ।

94. ਧਾਰਾ 97 ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਈ.ਐਚ. ਮੁੱਛਾਵਾਲਾ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

97. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼।—

ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 96 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਜਾਂ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੀਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਰਤਾਰੇ, ਪ੍ਰਥਾ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ।"

95. ਧਾਰਾ 102 ਕੁਝ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 103 ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 104 ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਨ ਵਕਫ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"104. ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਕਫ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ—

ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਵਕਫ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੋਵੇ—

(a) ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ, ਇਦਗਾਹ, ਇਮਾਮਬਾੜਾ, ਦਰਗਾਹ, ਖਾਨਕਾਹ ਜਾਂ ਮਕਬਰਾ;

(b) ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਕਬਰਸਤਾਨ;

(c) ਇੱਕ ਚੌਲਟਰੀ ਜਾਂ ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ,

ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵਕਫ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

96. ਧਾਰਾ 104A ਨੂੰ ਐਕਟ 27 ਦੇ 2013 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ, ਤੋਹਫਾ, ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ, ਗਿਰਵੀ ਜਾਂ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ

ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ। ਧਾਰਾ 104B ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 112 ਨੂੰ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰੱਦ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

"112. ਰੱਦ ਅਤੇ ਬਚਾਅ।

(1) ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 (29 ਦੇ 1954) ਅਤੇ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1984 (69 ਦੇ 1984) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।" (2) ਅਜਿਹੇ ਰੱਦ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਜੇਕਰ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰੱਦ ਉਸ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਦਿਨ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

97. ਐਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਤਰਕ ਜੋ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਲੀਨੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਬੋਰਡ ਦਾ ਵਿਲੀਨੀਕਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਹੀ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮਨ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉੱਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੁੰਨੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਬੋਰਡ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਟਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਕੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਟਾ, ਜੋ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

98. ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਬਦਲ ਨਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਰੇ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਗੇ, ਜੇਕਰ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਸਾਰੇ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

99. 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਨਿਰਾਦਰ ਜਾਂ ਉਸ ਗਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਹੈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ. ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਬੇਕਰ, ਰੀ [ਬੇਕਰ, ਰੀ, ਨਿਕੋਲਸ ਬਨਾਮ ਬੇਕਰ 10 ਵਿੱਚ ਨਿਰਣੇ ਲਈ:

'ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੇਸ "ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਲਾਜ਼ਮੀ"। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਕਦੇ ਵੀ "ਲਾਜ਼ਮੀ" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਅਰਥ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜੱਜ ਹੈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ "ਮੈ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ।'

100. ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੂਲੀਅਸ ਬਨਾਮ ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੇ ਲਾਰਡ ਬਿਸ਼ਪ11:

'ਸ਼ਬਦ "ਇਹ ਕਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ" ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ। ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਫੈਕਲਟੀ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਇੱਕ ਫੈਕਲਟੀ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰੋ. ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ a ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਫਰਜ਼, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਬਣਾਉ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'

101. ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਸਤੂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਹੈ ਉਹ ਸੰਦਰਭ ਜੋ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਨਾ ਦੇਈਏ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖੋਜ ਸੰਦਰਭ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ।

102. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੁੰਨੀ ਹਨ। ਇਹ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੱਛੋਕੜ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ 'ਅਚੂਕਤਾ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜੋ ਬਾਰਾਂ ਇਮਾਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਚੂਕਤਾ ਨਾਲ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਫਰਕ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁਝ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੇੜੇ ਘਰ, ਵਕਫ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਹਨਫੀ ਸਕੂਲ ਆਫ ਥਾਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਸੁੰਨੀ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਦੇ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਯ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕੋ

ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਦੋਵੇਂ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਜਾਂ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਦੀ ਇਕਤਾ ਅਤੇ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ਵਾਹਕ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਰ ਮੌਲਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫਰਕ ਹੈ। ਸ਼ੀਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹਨ, ਨਾਮਤ: ਬਾਰਾਂਵਾਲੇ, ਇਸਮਾਈਲੀ ਅਤੇ ਜ਼ੈਦੀ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ, ਭਾਵ, ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ, ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਪਿੱਛੋਕੜ ਨਾਲ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਆਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 13 (2) ਵਿੱਚ। ਇਸ ਨੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੁੱਲ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 13 (2) ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਡਿਊਟੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 13(2) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ 15% ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ 16% ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ 30% ਜਾਂ 40% ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾਇਤਵ ਨਾਲ ਬੋਝਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ, ਜਦੋਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਧਾਰਾ 13(2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਵੇ।

103. ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ, ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਤਾਕਤ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 13 (1), ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ 'ਸ਼ੱਲ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ, ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੋਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਜਦੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 13(2), ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗੁਆਂਢੀ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਹੁਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਦ ਸਰਵੇਖਣ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਰਵੇਅਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 (3) ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਡਿਊਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ 5. ਸਵਾਲ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕਿਵੇਂ ਕੀ ਬੋਰਡ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਦੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੋਰਡ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕੋਰਸ. ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(3) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ 13. ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ 13(2), ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 14(6) ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਦਲੀਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 13(2) 'ਤੇ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ

ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ. ਇਹ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:"13(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ [ਔਕਾਫ] ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ [ਔਕਾਫ] ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ [ਔਕਾਫ] ਦੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਾਰੇ [ਔਕਾਫ] ਦੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ [ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ], ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ, ਸੂਨੀ [ਔਕਾਫ] ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ [ਔਕਾਫ] ਲਈ ਹਰੇਕ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬੋਰਡ ਔਕਾਫ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ"

104. ਧਾਰਾ 32(2)(ਈ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"32(2) ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਾਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹੋਣਗੇ—

(ਈ) ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ—

(i) ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੀ ਅਧਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ;" (ii) ਜਿਸ ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(iii) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਫ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਮਾਨ, ਜਾਂ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ: ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਆਖਿਆ—ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ—

(i) ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸੁੰਨੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ; ਅਤੇ

(ii) ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ: ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨੀ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਨਾ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੁੰਨੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਰਤਣ ਲਈ;

105. ਐਕਟ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਇਨਪੁਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ

ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਸਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

106. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 32 ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 36 ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ। ਧਾਰਾ 40 ਬੋਰਡ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫੰਕਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਕਫਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਲੋਚਨਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀ 'ਤੇ ਬੇਤਰਤੀਬ ਵਿਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਤਿਕ੍ਰਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ।

107. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੋਤਾਹੀ ਨਾ ਕਰੀਏ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ 18 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 2013 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ 27 ਦੇ 2013 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਲ ਲੋੜ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 1997 ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੀ [ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ 04.01.2002 ਨੂੰ, ਰਿਪੋਰਟ 31/01/2002 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ]। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਕਿ 04.01.2002 ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਸੀ।

108. ਅਸੀਂ ਭਾਗ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ 5(2) ਬੋਰਡ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ 'ਪੜਚੋਲ' ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ 'ਪੜਚੋਲ' ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ

ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਸੂਚੀ, ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ 15 ਫ਼ੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੂਚੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਚ ਦਰਅਸਲ, ਵਕਫ਼ ਐਕਟ, 1954, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਨੂੰਨ. ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ। ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਖੋਜ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਰੋਸੇ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਓ ਜੋ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 20194 ਵਕਫ਼ ਸਨ। ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 203 ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ 1.005 ਬਣਦਾ ਹੈ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅੰਕੜਾ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) ਵਿੱਚ। ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਖ਼ਤੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬੋਰਡ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬੋਰਡ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਬੋਰਡ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਾਜ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਬੋਰਡ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ. ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 4(6) ਦੇ ਤਹਿਤ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇ ਵਕਫ਼ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਬੋਰਡ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਹੈ ਸਥਾਈ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਅਸੰਭਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੰਯੁਕਤ ਬੋਰਡ ਮੂਲ ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਮੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਧਾਰਾ 13(1) ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

109. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਕਫ ਦੇ ਘਟਕ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ

ਉਪਲਬਧ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਅਤਿ-ਆਵਸ਼ਯਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਪਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਸਥਾਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਈ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਕਫ ਵਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵਕਫ ਵਸੀਅਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ, ਵਸੀਅਤ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ 1/3 ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਰਸ ਹੋਰ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਵਕਫ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਵਕਫ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਨੂੰ ਵਿਲੇਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਉਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵਕਫ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ। ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕਤਾ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਕਫ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਬਰਿਸਤਾਨ, ਦਰਗਾਹ, ਤਕੀਆ। ਤਕੀਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਆਰਾਮ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਾਮ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਮਹੋਮੇਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਲਾ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ (22ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ):

"223. ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਇੱਕ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਘਰ ਜਾਂ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਚੈਪਲ ਵਾਂਗ ਅਲੱਗ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਲਕ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ-178। ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਕਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਵਕਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 92 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਮਾਮਬਾੜਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਵਕਫ ਹੈ।"

110. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਵਕਫ ਬਾਈ ਯੂਜ਼ਰ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਅਮਰ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

111. ਇਕ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਹੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਭਾਵੇਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਵਿੱਚ 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸੋਧ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। 1964 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਦੀ ਉਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਨਿਵਾਰਯ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ।

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਵਕਫ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਇਸ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਅ) ਵਿੱਚ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਅਤੇ 1995 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕਿ **ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ**(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਧਰਮਾਰਥ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਆਮ ਭਲਾਈ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ, ਇਸ ਲਈ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਧਰਮ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਇਕ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

112. **ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ**(ਸੁਪਰਾ)। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ **ਇੰਟਰ ਅਲੀਆ** ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੁਆਰਾ 1954 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤ ਟਰੱਸਟੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 1348-ਐਫ (1939) ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਸਕੇ।

""“12. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰ; ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 'ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਲਾਭ।' ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਕਫ਼, ਵਕੀਫ਼ ਦਾ ਹੱਕ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਵਕਫ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ ਮੁਤਵਾਲੀ, ਗਵਰਨਰ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਰ। ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ, ਵਕਫ਼ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ

ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵਨਾ"। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"113. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ-16, 17 ਅਤੇ 18 ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ:

"16. ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਚਲ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹੀ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਔਚਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਵੇਸਟਿੰਗ ਹੈ, ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਮਰਪਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

“17. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਟਲਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਜੋ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪਾਠਕ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਨਸਲ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ਼ ਦਾ. ਦਾ ਉਹੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਿੱਤਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਸੈਟਲਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਧਾਰਾ 3(c)(ii) ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਾ 3 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ ਟਰੱਸਟ ਫੰਡ ਨੂੰ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਗੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (a) ਤੋਂ (c) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਟਰੱਸਟਾਂ ਉੱਤੇ। ਉਪ ਧਾਰਾ (c)(ii) ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ; ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਭ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਧਰਮ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇੱਕ ਧਰਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਰਾਦਾ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸੈਟਲੋਰ ਜਨਤਕ ਚੈਰਿਟੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, "ਜਨਤਕ ਦਾਨ" ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਮੱਤ; ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੇ

ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਰਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ 3(c)(v) ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਆਮ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਸਨੀਕ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਆਮ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਮਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੈਟਲਰ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ

“18. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹਨ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਕਫ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ, ਪਰ, ਪੇਟੈਂਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਪਹਿਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਇਕਸਾਰ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜੇ ਉਸਾਰੀ ਜਿਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਉਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਏ ਵਕਫ਼, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਧਰਮ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਨਸਲ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਨਤਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ a ਵਕਫ਼।"

114. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੀ ਪਾਇਆ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ:

"20. ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ "ਸੈਟਲਰ" ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ "ਟਰੱਸਟੀ" ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਹ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ੇਅਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਜੋ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਨੁਸੂਚੀ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਟਰੱਸਟੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸਟਿੰਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ

ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਚਲਣਯੋਗ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਕੀਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵੇਸਟਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਧਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਟਰੱਸਟੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰੋ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਭਾਵ, ਧਾਰਾ 14 ਜੋ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 18 ਅਤੇ 24 ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਕਾਬੂ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਹੋਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੈ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸੈਟਲਰ ਨੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਹੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਾਹੀ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਟਰੱਸਟ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ. ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਨਿਰਮਾਣ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਨਤਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਬਾਹਰ ਹਨ ਵਕਫ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਟਰੱਸਟ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਆਪਕ ਜਨਤਾ ਹੈ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1). ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੈ ਅਵੈਧ ਅਤੇ ਅਯੋਗ।"

115. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਵਜੋਂ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਰਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਰਮ ਤੱਕ ਲਾਭ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵੀ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੇਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਤਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਅਸੋਧਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਉਹ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਾਲ 1964 ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ 'ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

116. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਸਿਮ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਦਸਤਗੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੁਸਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"31. ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਵਾਹਕ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ "ਵਕਫ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਪਿਤ ਨੇ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਵਾਹਕ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ "ਟਰੱਸਟੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਅਤੇ "ਮੁਤਵੱਲੀ" ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।"

"32. ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਾਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੌਸਿਮ ਅੰਮਲ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਰਗਾਈਰੀ ਬਨਾਮ ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 18]। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਕਫ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਪਤੀ ਦਾਨ ਕਰ ਕੇ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸੱਚੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਿਨਿਮਯ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਲੀਨਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵੇਸਟਿੰਗ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਨਿਮਯ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਨਿਮਯ ਜਾਂ ਖਰੀਦ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਣ।"

117. ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਸਿਮਾਹ ਚੈਰਿਟੀਜ਼, ਰਾਜਗਿਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਟਰੱਸਟੀ ਸ੍ਰੀ. ਆਰ.ਈ.ਐਮ.ਐਸ. ਅਬਦੁਲ ਹਮੀਦ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਇਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਏਅਰ 1964 ਮਦਰਾਸ 18.

ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ

ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਕਫ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਚਿਤ ਸਮਰਪਣ ਕਰੇ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 25 ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਚੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ, ਭਾਵ, ਉਹ ਵਕਫ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਚੁਣੇ।

118. ਅਸੀਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਨਿੱਜੀ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1882 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"1. ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ. —ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਸ਼ੁਰੂਆਤ. —ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ, 1882 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਥਾਨਕ ਵਿਸਤਾਰ. —ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅੰਡਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਕੋਬਾਰ ਟਾਪੂਆਂ ਦੇ;

ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਸਨੂੰ ਅੰਡਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਕੋਬਾਰ ਦ੍ਵੀਪਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਤੱਕ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਚਾਅ। —ਪਰ ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਅਵਿਭਾਜਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਆਇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਇਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਟਰੱਸਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।"

119. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਮ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

120. ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਆਮ ਚੈਰੀਟੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਚੈਰੀਟੀਜ਼ 'ਤੇ ਅਗਰਾਣੀ ਕੰਮ ਟਿਊਡਰ ਉੱਤੇ ਚੈਰੀਟੀਜ਼ ਹੈ (8ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ)। ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਚੈਰੀਟੀਜ਼ ਐਕਟ, 1993 ਹੈ। ਅਸੀਂ 'ਚੈਰੀਟੀ' ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 1 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"ਚੈਰੀਟੀਜ਼ ਐਕਟ 1993 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, 'ਚੈਰੀਟੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹੈ"; "ਸੰਸਥਾ" ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਉਦਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ "ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵੇਲਜ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਨ।"

ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਪੰਨਾ 2 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੈਰੀਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਯੂਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ 1601 ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰੀਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਯੂਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ 1601 ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਲਿਜ਼ਾਬੇਥ I ਦਾ ਸਟੈਚਿਊਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, 1601 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਪੰਨਾ 2 ਅਤੇ 3 'ਤੇ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

"ਚੈਂਸਰੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜਸਟਿਸ, ਦੀ ਦਾਨੀ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਟਰੱਸਟਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕੁਇਟੀ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਸਿਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਅਤੇ ਕੇਸ ਲਾਅ ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਘੱਟ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾਨੀ ਹਨ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਯੂਜ਼ਜ਼ ਐਕਟ 1601 (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਪਹਿਲੀ ਦੀ ਸਟੈਚੂਟ" ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ, ਜੋ ਦਾਨੀ ਵਜੋਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹਨ:

"ਬੁਢੇ, ਅਸਮਰੱਥ, ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ; ਬੀਮਾਰ ਅਤੇ ਜਖਮੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮਲਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਕੂਲ, ਮੁਫਤ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ; ਪੁਲਾਂ, ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ, ਰਸਤਿਆਂ, ਚਰਚਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇਅ◌ਾਂ◌ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ; ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ; ਸੁਧਾਰ ਘਰਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ, ਸਟਾਕ ਜਾਂ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ; ਗਰੀਬ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ; ਨੌਜਵਾਨ ਵਪਾਰੀਆਂ, ਹੁਨਰਮੰਦਾਂ ਅਤੇ ਪਤਨ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਮਦਦ ਅਤੇ ਸਹਾਰਾ; ਕੈਦੀਆਂ ਜਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਪੰਦਰਾਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨਾਂ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮਦਦ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤ।"

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ "ਦਾਨੀ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਦਾਨੀ ਹੋਣ।"

ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਦਾਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਦਾਨੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।" ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

121. ਅਸੀਂ ਲਾਰਡ ਮੈਕਨਾਘਟਨ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਰਪਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੈਮਸੇਲ [1891] ਏ.ਸੀ. 531, 583 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਿਰਿਆਂ ਦੇ ਅਕਸਰ ਉਦਧ□ਤ ਉਚਾਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਚਾਰ ਸਿਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

(1) ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰਾਹਤ;
(2) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਤਰੱਕੀ;
(3) ਧਰਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ;
(4) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਿਰੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਸਮੁਦਾਇਕ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ।

122. ਅਸੀਂ ਚੌਥੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਲਾਰਡ ਮੈਕਨਾਘਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟਰੱਸਟ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਯੋਗਵਸ਼ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੀ ਜੋ ਨਾਮ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ..."

123.ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ:

"ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਥਾਈ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਵੰਡ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਖ਼ਤਮਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਵਧੀ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਵਾਇਡ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗੀ ਅਸਤਿਤਵ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਥਾਈਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਛੋਟ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਚਰਚ ਦੇ ਫੈਬਰਿਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਬਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ

ਟਰੱਸਟ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਈ ਜੋ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਾਇਡ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸਥਾਈ ਦਾਨ ਵੀ ਵਾਇਡ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਮਰ ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ। ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਟਰੱਸਟ ਯਾ ਤਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਥਾਈਤਾ ਦੀ ਓਰ ਝੁਕਾਉ ਕਾਰਨ ਵਾਇਡ ਹੈ।

ਸਥਾਈ ਅਵਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ, ਜੋ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕਿ ਦਾਨੀ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਕਿ ਚੈਰੀਟੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਬੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲੀਜ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਵਸੀਅਤਕਾਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ, ਵਾਇਡ ਹੈ।"

124. **ਚੈਰੀਟੀ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:**

"**ਚੈਰਿਟੀ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ ਐਕਟ 1993 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 97 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਚੈਰਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਆਮ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚੈਰਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਾਂਚਾ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਵਰਨਿੰਗ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ...**"

125. ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰਿਟੀ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਕਸਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ **ਇੰਦਿਰਾ ਕਾਮਿਨੀ ਤੀਰਥ ਸ੍ਵਾਮੀਗਲ, ਬਾਲਸਵਾਮੀ ਅਇਯਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:**

"ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਟਰੱਸਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ, ਸਾਫ ਅਤੇ ਸਿੰਪਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਜਾਣ ਹੈ (ਜੇ. ਜੀ. ਘੋਸ਼, "ਹਿੰਦੂ ਲਾਅ," ਪੰਨਾ 276)। ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ, ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਮੇਰਿਟੋਰੀਅਸ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪਾਇਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਗੋਸਵਾਮੀਆਂ, ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ, ਆਦਿ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਦਾਨ ਕਿਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਤਵਾਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਵਾਇਤ ਅਤੇ ਰੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਹਿੰਦੂ ਪੈਨਥੀਅਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਟਲੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਾਈ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ," ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਨ, ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਮਾਂ ਹੇਠ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਸੇ "ਕਾਨੂੰਨੀ" ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਨੋਮਿਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ,

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਰੀਅਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਮੱਥ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਹੇਠ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਮਠਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਤਤਾ ਦੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਲੋਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਛੋਟ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਤਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਵਾਇਤ ਅਤੇ ਰੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਕਸਟੋਡੀਅਨ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਜ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਪਜ ਦੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਪਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਫਿਰ ਵੀ ਰਵਾਇਤ ਅਤੇ ਰੀਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਟਰੱਸਟੀ' ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਆਰੋਪਿਤ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਤਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਤੋਹਫੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ। ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਹੰਮਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ, ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਉਤਪਤੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੈਗੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ।" ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਕਫ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸੁਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੋਸ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਕੁਬੀਰੁੱਦੀਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀਅਤ ਅੱਲਾਹ ਨੂੰ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਕਫ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗਵਰਨਰ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ, ਜਾਂ ਕਿਊਰੇਟਰ। ਜੀਵਨ ਦੋਸ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਮਾਮਲੇ[2] ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ "ਪ੍ਰੋਕਿਊਰੇਟਰ" ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਖਾਨਕਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਇੱਕ ਮੁਹੰਮਦੀ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਠ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਨਕਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸੱਜਾਦਾਂਸ਼ੀਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਚੈਰਿਟੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸੱਜਾਦਾਂਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸੰਪਤੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਟਰੱਸਟੀ" ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।"

"ਇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅੰਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੀ ਨਿਆਂਇਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਧਾਰਤ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਮਹਾਮੇਡਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ

ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ (II. of 1882) ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਸੰਪਰਦਾ. ਉਸ ਐਕਟ ਦਾ 1, ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖੇਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਹਰਣ," ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਪਰ ਇੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਵਕਫ਼, ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਰਵਾਇਤੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਧਾਰਮਿਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ। . . . . "ਸੰਪਰਦਾ. ਐਕਟ ਦੇ 3 ਨੇ ਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਕੀਲਾਂ ਲਈ ਜਾਣੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ "ਭਰੋਸੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: "ਇੱਕ 'ਭਰੋਸਾ' ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸੰਪਤੀ, ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦਾ; ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਰਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ 'ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਲੇਖਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਦੀ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਟਰਸਟੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਦੀ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ'; ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ 'ਭਰੋਸਾ-' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ' ਜਾਂ 'ਟਰੱਸਟ-ਮਨੀ'; 'ਲਾਹੇਵੰਦ ਹਿੱਤ' ਜਾਂ 'ਵਿਆਜ' ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਟਰੱਸਟ-ਜਾਇਦਾਦ; ਅਤੇ ਸਾਧਨ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨੂੰ 'ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਾਧਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

126. ਇਹ ਸਿਰਫ ਨੋਟ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੈਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਕਫ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ 1963 ਦੇ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੇਸ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰੀਏ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ **ਮਾਲੀ ਮੁਹੰਮਦ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਐਲ.ਆਰਜ਼. ਬਨਾਮ ਰਤਨਾ ਬੀ (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ **ਅਬਦੁਲ ਕਾਯੂਮ ਤਾਰੀਖ ਤੀਰਥ ਸਵਾਨੀਕਲ ਬਨਾਮ ਬਦਸੁਮਨ ਅਹਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ(ਸੁਪਰਾ), ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ:**

35. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਟਰੱਸਟੀ ਤੋਂ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀਮਤੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸਾਈਨੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਬੌਧ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਵਾਂਗੇ।

36. ਵਿਦਿਆ ਵਰੁਥੀ ਤੀਰਥ ਸ੍ਵਾਮੀਗਲ ਬਨਾਮ ਬਾਲੁਸਵਾਮੀ ਅਯਿਆਰ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1922 ਪੀ.ਸੀ 123 : ILR 44 ਮੈਡ 831] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਪਤੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕਹੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਮੱਠ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਪਤੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਰੱਬ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਬੈਟ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 10 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਟ੍ਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟ੍ਰੱਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਤੋਂ, ਦਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

37. ਇਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। 1929 ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"(ਸਿਵਲ ਜਸਟਿਸ) ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਦਿਆ ਵਰੁਥੀ ਬਨਾਮ ਬਾਲੁਸਵਾਮੀ ਅਯਿਆਰ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1922 ਪੀ.ਸੀ 123 : ILR 44 ਮੈਡ 831] ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਫਕੀਰ ਬਨਾਮ ਰੰਗ ਲਾਲ [1922 ਪੀ.ਸੀ 403 (ILR 50 ਕੈਲ 54)] ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਧਰਮਕਰਤਾ, ਮਹੰਤ ਜਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਿਸ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਸੱਜਾਦਾਨਾਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਪਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਾਇਕ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।" ਵਿਚਾਰਨ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਐਂਡੋਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦਨ ਧਾਰਮਿਕ ਚੰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

127. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ?

ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ 'ਨਾ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ। ਪਰ ਜੋ ਗੱਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਉਹ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਬਦਲਾਅ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ

“ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ” ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ “ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਬੌਧ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਚੰਦਾਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਉਸ ਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

128. ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ, ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਜੋ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ:

(i) ਵਕਫ਼ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਤ.

(ii) ਇੱਕ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀ ਅਟੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।

(iii) ਵਕਫ਼ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਪਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀ

(iv) ਮੁਤਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ (ਵਕਫ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ) ਟਰੱਸਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹਨ।

ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਮਰਪਣ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੇਵਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਕਫ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ। ਅਸੀਂ ਟਿਊਡਰ ਤੋਂ ਚੈਰਿਟੀਜ਼ 'ਤੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਸਦੀਵੀਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਚੈਰਿਟੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ।

129. ਅਗਲਾ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਬੇਨਾਮੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੇਨਾਮੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਇਹ

ਇੱਕ ਜਨਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"37. ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਰਾਰ ਦੁਆਰਾ। — ਜਿਥੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚਾਰਜਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਰਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਜਾਂ ਕਈ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।"

130. ਧਾਰਾ 37 ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ:

ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਟਰੱਸਟੀ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਉਬਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀ ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਜੇਕਰ ਦਾਅਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ ਕੋਲ ਵੇਚਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਹ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ 1950 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ 'ਪਿਛਲੇ' ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿਧਾਂਤ A ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਕਫ ਦੀ ਬਹੁਤ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ, ਜਿਥੇ, ਸਮਰਪਣ ਉੱਤੇ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਲਮਾਈਟੀ ਨੂੰ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਸਤਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੇਨਾਮੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰਯ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਬੇਨਾਮੀ ਰਹੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਲਚਸਪ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਲਾ ਮੁਹੰਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"207. ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਬਿਨਾਂ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।"

131. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲੇਖਕ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਵਿੱਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਜਾਂ ਫਿਦੂਸੀ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ। ਵਕਫ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰੀਦੀ

ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ, ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਲਵੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਵਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸਿਵਾਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਵੱਲੀ ਬਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਦੋਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕੀਫ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਐਕਜ਼ੀਕਿਊਟਰ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਸੁਸੈਸਰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਵਕਫ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੇਜਰ ਵਜੋਂ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੱਜਾਦਾਨਸ਼ੀਨ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੁਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ੇਬੈਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੇਬੈਤ-ਟਰੱਸਟੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਤੱਤ ਹਨ, ਉਹ ਮੁਤਵੱਲੀ-ਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਤਵੱਲੀ-ਸ਼ਿਪ ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ।"

132. ਇਸ ਲਈ, 1995 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ, ਵਿਕਰੀ ਸਰਾਸਰ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 104A ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਿਲੇਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

133. ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੇ ਬਾਨੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪਰ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਬਾਨੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਮੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਮਹੋਮਦਨ ਲਾਅ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"192. ਵਾਕਿਫ (ਸਮਰਪਣਕਰਤਾ) ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ

(1) ਹਨਫੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਵਾਕਿਫ (ਸਮਰਪਣਕਰਤਾ) ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਰਕਮ ਦੋਵਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਲੋਂ ਮੁਤਵੱਲੀ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਵਾਕਿਫ਼ਸ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ। - ਹਨਫੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਵਾਕਿਫ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵਾਕਿਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਕਫ ਵੈਲੀਡੇਟਿੰਗ ਐਕਟ, 1913 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਕਲਾਜ਼ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

134. ਮਹੋਮਦਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਆਪਣੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਮੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਮਹੋਮਦਨ ਲਾਅ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਪੰਨਾ 228 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ:

ਹਨਫੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੈਟਲਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਉਸਾਰਫਰਕਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਕਫ ਤਬ ਤੱਕ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਸੈਟਲਰ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਨਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਉਸਾਰਫਰਕਟ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਤੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜ ਨਾ ਲਵੇ ਜਿਸ ਪਲ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸੈਟਲਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਮਦਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜੀਵਨ-ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ: ਬੈਲੀ, ਪੰਨੇ 218-219। ਇਹ ਇੱਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੈਟਲਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਆਮਦਨ ਆਪਣੇ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਕਫ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਰਥਕ ਹੈ; ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ, ਭਾਵ, ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਕਫ ਇੱਕ-ਤਿਹਾਈ ਦੇ ਕੋਰਪਸ ਲਈ ਨਿਰਰਥਕ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਲਈ ਵੈਧ ਹੈ। ਪਰ ਅਬਾਦੀ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਕਨੀਜ਼ ਜ਼ੈਨਬ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1927 ਪੀ.ਸੀ 2) ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਸ ਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਰਥਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਨੇ ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਬੈਲੀ ਦੇ ਡਾਇਜੈਸਟ, 11, 218-219 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ: "(1) ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (2) ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ; (3) ਮੋਕੂਫ (ਲਾਭਪਾਤਰੀ) ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ (4) ਇਸਨੂੰ ਵਾਕਿਫ ਜਾਂ ਸਮਰਪਣਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ," ਆਖਰੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਰਥਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੈਟਲਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਤੀਜੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਪਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੇ ਐਸ. (2) ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾ, ਨਮਾਜ਼, ਹਜ, ਜ਼ਿਆਰਤ, ਆਦਿ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦਾ ਹਿੱਤ ਵੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਸੈੱਟਲਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਵਕਫ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸੈੱਟਲਰ ਪਹਿਲਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਕਿ ਸੈੱਟਲਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਵੈਧ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਮਤ. ਅਲੀ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਬਦਰ-ਉਲ-ਇਸਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਵੈਧ ਹੈ।

ਫਿਰ, ਸ਼ੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੈੱਟਲਰ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਕਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੈਧ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ, ਇੱਕ ਸੁੰਨੀ ਵਾਂਗ, ਇੱਕ ਵੈਧ ਵਕਫ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬੰਧਕ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ।

ਸੈਯਦ ਅਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਅਕਬਰ ਅਲੀ ਖਾਨ (ਏਅਰ 1937 ਪੀਸੀ 127) ਵਿੱਚ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੈੱਟਲਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਹਿੱਤ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀਆਂ ਬੇਕਾਬੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣ। ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਕਫਨਾਮਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ ਹੈ।"

135. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਖਰੀ ਫਰਕ ਨੂੰ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਟਰੱਸਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਸੀਮਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੁਤਵੱਲੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਿਜੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਟਰੱਸਟੀ ਹਨ।ਨਿਜੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੀਂਹ ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟੀ/ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਲਕੀ ਜੋ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਵੇਸਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਤਵੱਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਵਕਫ ਦੇ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ **ਨਜ਼ੂਲ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਵਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ**(ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀਦ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਟਰੱਸਟੀ ਨਾਲ ਵੇਸਟ ਸੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ। ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਅਨਿਵਾਰਯ ਪਛਾਣ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਰਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

136. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ ਸੁਆਦ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਹੀ

ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੀ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਦੇ ਸਦੱਸਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖ ਸੀ ਜੋ 1964 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੋਧ 1964 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸੈਯਦ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੀ ਮੁਹੰਮਦਨ ਲਾਅ ਤੇ ਪੰਨਾ 274 ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ:

“ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਲਈ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਸਜਿਦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੈ; ਇਹ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ; ਖਾਨਕਾਹਾਂ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਧਾਰਮਿਕ ਕਸਰਤਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼, ਆਤਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਨੈਤਿਕ, ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਗੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਉਚਾਰੇ ਗਏ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਸੂਤਰਬੱਧ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ “ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਮੁਕਤ ਛੱਡ ਦਿਓ।” ਜੋ ਵੀ ਵਕਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਵਾਨ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ “ਰੋਕਣ” ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਦਿਕ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੇਦ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਕਿ ਵਕਫ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ “ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ, ਮਕਾਨ, ਆਦਿ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਵੇ।” ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ “ਕੇਵਲ ਰੱਬ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਲਈ” ਸਮਰਪਣ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। “ਕੇਵਲ ਰੱਬ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਲਈ” ਸਮਰਪਣ ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਰਥਹੀਣ ਵਾਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ, ਇਕਲੇ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੈ।”

137. ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸੰਕਰਨਾਰਾਯਣਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਏ) ਵਿੱਚ 1964 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਨਾਲ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਤਰਕ ਆਕਰਸ਼ਕ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੋ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਉਹ ਹੋਵੇ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਹਰ ਜਨਤਕ ਧਰਮਾਰਥ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਰਕ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮੂਲ ਨੂੰ

ਖੋਜਣਾ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਵਕਫ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

138. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਨਿਰਣੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਏਆਈਆਰ 1973 ਮਦਰਾਸ 191 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਹੋਰਸ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ)। ਇਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"ਪਰ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਨੂੰ 1964 ਵਿੱਚ ਐਕਟ 34 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਅਤੇ 'ਵਕਫ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਯਦ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਨਾਮ ਮਹਬੂਬ ਸਟੇਟ ਵਕਫ ਬੋਰਡ? ਕਲੀਸਮ ਜੇ. ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1964 ਦਾ ਐਕਟ 34 ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਦਾਨ ਵੀ ਵਕਫ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੋਧੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਰਮਾਰਥ ਵਸੀਅਤ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ।"

ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

139. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਕੱਚ ਮੇਮਨ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਇਸ ਵਿੱਚ, ਕੋਰਟ ਨੇ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

"50. ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਮੁਦਾਈ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਜਾਤ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੰਤੁਕ ਨੂੰ

ਆਸਰਾ ਜਾਂ ਨਿਵਾਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ ਮੁਦਾਈਆਂ ਨੂੰ 6-5-1965 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਭਾਰਥੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਚੈਰਿਟੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ **ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ ਬਨਾਮ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ** ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1953 SC 985 ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ (1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 468 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1979 SC 289. ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਆਮ ਧਾਰਣਾ ਅਧੀਨ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਹ ਆਮ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ।

"62. ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1963 ਐਸ.ਸੀ. 985) ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਕਾਲੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ 1954 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਵਕਫ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1964 ਦੁਆਰਾ 10-10-1964 ਤੋਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ:

ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਸਤੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।"

65. ਇਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ, ਜੇਕਰ ਇਸਦਾ ਸਮਰਪਣ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲਈ ਹੈ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਹਨ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਨਾ, ਮਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਭਾਈਚਾਰਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਜਾਂ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮੁਸਲਿਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਜਿਹੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ਼. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਨਾਲ ਵਸਤੂ ਸੰਪਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਮਰੂਦੀਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਘਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਘਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ ਜਾਂ ਸਰਾਏ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਥਾਨ ਯਾਤਰੀ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ, ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਲ ਉਲਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੁੱਦੇ ਦੇ 'ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਵਸਤੂ' ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ। ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁੰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਰ ਅਨੁਦਾਨ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਰਿਹਾ ਹੈ ਆਮ ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ. ਧਰੁਵੀ ਵਸਤੂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਗਾਇਬ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਭਗਵਦਗੋਮੰਡਲ ਸ਼ਬਦ 'ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਮੁਸਾਫਿਰਖਾਨਾ' ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 'ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬਿਨਾ ਜ਼ਮੀਨ. ਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸਲ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਵਸਤੂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਸਤੂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

140. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਇਸਲਾਮਿਕ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ 2011 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਡੇਲ 5567 ਦਿੱਲੀ ਬੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸੀ, ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ. ਇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਹੋਰਸਵੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਐਂਡ ਅਦਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"66. ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ - ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਗ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇ; ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ, ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ "ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ" ਦਾ ਅਸਲ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜੀਵਨ ਦੋਸ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਕੁਬੀਰ-ਉੱਦ-ਦੀਨ ((1840) 2 ਐਮ.ਆਈ.ਏ 390) ਵਿੱਚ 'ਸਮਰਪਣ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਦੋ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਕਫ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵੰਟਨ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਦਿਵਿਆ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਆਵੰਟਨਕਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ

ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਸਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਆਵੰਟਨ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਬੂਯੂਸੁਫ ਆਵੰਟਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਫ਼ਾਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਹੋਮਦ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀ (ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਕਿਊਰੇਟਰ) ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਨਤੀਜਤਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ਾ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ... ਅਸਲ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਵਿੱਚ ਦਾਨ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਵਿਕਾਊ ਜਾਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਨਾ ਰਹੇ।"

141 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੋਹਦ. ਖਾਸਿਮ, ਮੋਹਦ. ਦਸਤਗੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਇਹ ਗੱਲ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਵੈਧ ਟਰੱਸਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਵੋਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਵਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ(ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੋਹਦ. ਖਾਸਿਮ ਬਨਾਮ ਮੋਹਦ. ਦਸਗੀਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਇਹ ਖੁੱਲਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਵਕਫ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬੇਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

142. ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਚੋਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਜੋ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ, ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟੀ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਵੇਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਣਵਿਕਰਣੀਯਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਕਫ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 1964 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੇ 'ਲਾਭਪਾਤਰੀ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਫਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਨੂੰ ਘੱਟਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਅਣਸੋਧਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 3(ਏ) ਦੇ ਅਣਸੋਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਉੱਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਵਕਫ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਅਤੇ ਰੂਪ ਸੰਕੇਤਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ।

143. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੇਚੀਦਾ ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਰਵੇਖਣ ਵੈਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ?

144. ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ 01.01.1996. ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 01.12.1997 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 4(3) ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। 31.01.2002 ਨੂੰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 04.01.2002 ਨੂੰ ਡੀ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ). ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ 1954, ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਪਿਛਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਰੀਮੇਟਰੀਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਵਕਫ਼ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਕਫ਼ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੋਕ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ:

“22-A. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਦੀ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ।

23. ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸਨੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ।

25. ਚੈਪਟਰ II ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੈਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ, ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਅ) ਤੋਂ (ਫ) ਤੱਕ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ

ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੋਰਡ, ਮੁਤਵੱਲੀ ਜਾਂ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ, (ਅ) ਵਕਫ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ, ਭਾਵ, ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, (ਬ) ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ, (ਸੀ) ਵਕਫ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ, (ਦ) ਵਕਫ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੁਆਰਾ 1908 ਦੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਦਣਾ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਵਾਉਣਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਹਿਸਾਬਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਕੋਈ ਸਥਾਨਕ ਨਿਰੀਖਣ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ, ਜੋ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਕਫ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਰੱਖੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਕਫ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਈਏ, ਜਿੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

“ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਵਕਫ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ... ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।”

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ “ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ” ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹਨ। “ਸਰਵੇਖਣ” ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਧਾਰਣ ਅਰਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਂਡਮ ਹਾਊਸ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਂਗੁਏਜ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਆਪਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ’ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਕਫ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਕਫ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇੱਕ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

27. ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ

ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਕ) ਤੋਂ (ਐਫ) ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਤਲਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਕਫ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ, ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੇ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਕਫ ਦੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਝੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

145 ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਵਕਫ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਲੇਖਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੇ।

146. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

"18. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੈਧ ਹੈ ਜਾਂ ਅਵੈਧ। ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

(2) ਬੋਰਡ ਇਸ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਇਹ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਰਵੇਖਣ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨੌਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 4.16, 4.17, 4.18 ਅਤੇ 4.19 ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

4.16 ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਕਫ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਅੱਠਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜੋ 29.07.2003 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਲਗਭਗ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਬੰਬਈ ਉਪ-ਨਗਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜੋ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਹਲਕੇ ਬਹਾਨਿਆਂ 'ਤੇ।

ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰੋਫਾਰਮਾਜ਼ ਮੁਤਵੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਬਈ ਉਪ-ਨਗਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਰਵੇਖਣ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਦ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਥਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਸੀ; ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਗਣਯ ਸਨ ਜੋ ਸੱਚ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਤਦ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਕਫ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1995 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਾਯ ਹੋਵੇ। ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜਟ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

4.17 ਕਮੇਟੀ, ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੂਨ, 2007 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 01.12.1997 ਰਾਹੀਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਛਲੀ ਜੌਇੰਟ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4.18 ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਰਾਜ ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਜੁਲਾਈ, 2008 ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ:

"ਵਕਫਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ WKF-1097/L-3/CR95 ਦੀ ਮਿਤੀ 01.12.1997 ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਪੂਰਾ ਹੋ ਕੇ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਵੇਖਣ ਜੌਇੰਟ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ VIIਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

"... ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।"

4.19 ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ। ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ, ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ, ਨੇ 24.07.2008 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਪਾਇਆ। ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ "ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਕਫਾਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ..... “

20. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਸਰਵੇਖਣ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 2 ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ 31-1-2002 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਪਾਇਆ, ਇਕੋ ਇਕ ਸੰਭਵ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੂਚੀਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ਿਤ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਚੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।”

147. ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੌਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“11. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਵਕਫ ਵੀ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(13) ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੈਟਲਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਈ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਵਿਧ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਬਲਿਕ ਚੈਰਿਟੀਜ਼/ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ 'ਬੀ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। ਵਾਕਫ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਕੀਫਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਸਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਕੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਈ ਵਕਫ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ 'ਬੀ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਰੱਸਟ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਅਤੇ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਸੈਟਲਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਸਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ "ਬੀ" ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ।"

"12. ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦਾਨਾਂ/ਚੈਰਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ “ਬੀ” ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਮੁਸਲਿਮ ਵਕਫ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 24ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸਰਕੁਲਰ ਨੰਬਰ 307 ਦੇ 2003 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਕਤ ਸਰਕੁਲਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ, ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕਿ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਰਕੁਲਰ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨੋਰਥ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ 'ਜੀ' ਅਤੇ 'ਜੀ-1' ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹਨ, 24ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੇ ਸਰਕੁਲਰ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨੰਬਰ 307 ਦੇ 2003 ਜੋ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਲ ਹਨ।"

"14. ਅਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 1ਲੀ ਦਸੰਬਰ, 1997 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ/ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਥਿਤ ਸਰਵੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ/ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੇ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਪੱਤਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ/ਵਕਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਸਰਵੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਟਰੱਸਟਾਂ/ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ 'ਆਈ' ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹੈ, 14ਵੀਂ ਅਗਸਤ, 2003 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਜ਼ ਅੰਜੁਮਨ-ਇ-ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਕਾਪੀ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਰਥਾਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਅੰਜੁਮਨ-ਇ-ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ 22ਵੀਂ ਅਗਸਤ, 2003 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ 31ਜਨਵਰੀ, 2002 ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ‘ਜੇ’ ਅਤੇ ‘ਜੇ-1’ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ

ਹੈ, 22ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2003 ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਅੰਜੁਮਨ-ਇ-ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਸਰਵੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

148. ਜਿਸ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਖੂਬੀ ਅਵਗਤ ਸਨ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

149. ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ 31288 ਦੇ 2011 ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਸਰਵੇਖਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਜਵਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਕਫ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

150. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਚਾਲ ਤੋਂ ਅਵਗਤ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਾਕਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਬੰਬਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ ਐਕਟ ਏ 1954 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਉਹ ਵਕਫ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

151. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਕਫ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਫਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ 'ਤੇ 1954 ਦੇ ਵਕਫ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਵਲ ਛੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ

ਅਤੇ ਮਰਾਠਵਾੜਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਰਜੀਮ ਨੇ ਵੀ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਚੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਰੈਵੇਨਿਊ ਦਫਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

152. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਸੂਚੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ 13.11.2003 ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

153. ਜੋ ਸੂਚੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਹੈ, ਉਹ 13.11.2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬੰਬਈ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਾਕਈ ਅੰਤਿਮ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਚੋਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਇਕ ਲੜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਕੇਵਲ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ 04.01.2002 ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ।

154. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 11.08.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 6 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਹੈ।

155. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29.10.1994 ਅਤੇ 16.02.2005 ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ। 30.12.2004 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

30.12.2004 ਦੀ ਸੂਚੀ ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਜੋ ਕਿ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਸੀ, ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

156. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 09.03.2005 ਅਤੇ 05.05.2005 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਸਬੰਧੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲੰਬਿਤ ਸਨ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਤਵਾਧਾਨ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਮੰਤਰੀ, ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਵਕਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚੂੰਕਿ ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ

ਉਹ ਵਕਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਕਫ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਨ, ਨੂੰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਸੂਚੀ 13.11.2003 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਬੰਬਈ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੂਚੀ 30.12.2004 ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ 05.05.2005 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸੁਧਾਈ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਅਤੇ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ 09.03.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਇੱਥੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਲਝਾਉਣ ਲਈ, ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ 09.06.2006 ਅਤੇ 31.07.2006 ਨੂੰ ਹੋਏ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ 19.05.2006 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 25.04.2007 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਖਰੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਬੋਰਡ ਨੇ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 23.10.2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

157. ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਦੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਕਫ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪੇਚੀਦਾ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਦੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ, ਵਕਫ ਅਨਿਵਾਰਿਆਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਉਪਾਯ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ **ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਐਚ.ਪੀ.** ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

"27. **ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਉਭਰੇ ਹਨ ਉਹ ਹਨ:**

27.1. ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27.2. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮਨੋਰਥ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

27.3. ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਉਦੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ: (ਅ) ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; (ਬ) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ; (ਸ) ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ਤ ਹੈ; ਜਾਂ (ਦ) ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

27.4. ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਾਰਗਰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

27.5. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੁਦ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਯ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ਤ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ਼ਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ੈਖ ਯੂਸੁਫ ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ & ਓਆਰਐਸ.

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਚਾਰ. ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨੀਤੀ, ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

27.6. ਜਿਥੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਹਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

158. ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਵਜਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ 13.11.2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

159. ਇਹ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਤੱਥ ਜੋ 13.11.2003 ਅਤੇ 31.12.2004 ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਦੌੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਰਹਸਿਮਈ ਰਹਿਣਗੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੈਠਕਾਂ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ; ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਭਾਜਨ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਵੇਖੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀਆਂ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 05.05.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਅੰਤਤਃ 25.04.2007 ਅਤੇ 23.10.2008 ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

160. ਇਸ ਸਮੇਂ, ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ:

"ਸਰਵੇਖਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫ਼ਸ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੈਠਕ" ਵਿੱਚ 27 ਸਤੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5(2) ਅਧੀਨ ਵਕਫ਼ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਨੂੰ 13 ਨਵੰਬਰ 2003 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਵਕਫ-10/2002/CR-1/ L-3 ਦੀ ਤਾਰੀਖ 19 ਅਗਸਤ 2003 ਨਾਲ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਗਾਊ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਕਫ਼ ਐਕਟ 1995 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 43 ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।"

161. ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5(2) ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਢੰਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਉਡਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਵੇ।

162. ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਮਰਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੁਕਲਰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ 09.03.2005 ਨੂੰ ਪਾਰਿਤ ਰਿਜ਼ੋਲੂਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਦੇ ਪਾਰਸਿੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 05.05.2005 ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

163. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਿਸਪੌਂਡੈਂਟ-ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ

ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 14 ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 04.01.2002 ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਚਾਰੋਂ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਚਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ

ਯਾਨੀ, ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ, ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 14(5) ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ (ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਐਕਟ 27 ਦੇ 2013 ਦੁਆਰਾ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 04.01.2002 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ 13.11.2002 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਚਾਰ ਸਮੇਤ, 13.11.2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 13.11.2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਾ 14(5) ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 13.11.2003 ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਲਕਿ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਰਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਰਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ 13.11.2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਾਨੀ, 27.09.2003 ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਖੁਦ 27.09.2003 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੰਕਟਸ ਓਫਿਸੀਓ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, 13.11.2003 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅੱਠਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

164. ਧਾਰਾ 14. ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ 13 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਾਰ ਹਨ, ਯਾਨੀ, ਧਾਰਾ 14(1)(ਬੀ) (i-iv) ਅਧੀਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਤਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 14(3) ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

165. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਮੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਮੀ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਅਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

166. ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੀਏ। ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਵਕਫ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਐਕਟ 1954. ਧਾਰਾ 40(1) ਧਾਰਾ 40(2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਕਫ਼ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੁੰਨੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ਼। ਧਾਰਾ

40(2) ਉਹ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਹੈ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 40(3) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਚੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ, ਉਥੇ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬੋਰਡ, ਸੈਕਸ਼ਨ 40(3) ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਹੈ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ'। 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ' ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕੈਟੇਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹ.

167. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1882 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1860 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਹੇ ਗਏ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

168. ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੋਰਡ 'ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ' ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੂਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਾਂਗੇ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 40(3) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

169. ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਨੇ 1995 ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਵਕਫ ਐਕਟ 1954 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ

ਦੇਵੇਗਾ। ਵਕਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਸਟੈਚਯੂਟ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ, ਉੱਚਿਤ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਟੈਚਯੂਟ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਵਕਫਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਨੇ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ ਸਨ, ਉਹ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਵਕਫ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਰਕ ਹੈ, ਇਹ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 1950 ਦੇ ਐਕਟਸ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ।

170. ਇੱਥੇ ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 40(3) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ।

171. ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਕਫ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਦਾਦ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਖੋਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਬਸ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ 1950 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਬੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 40(3) ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਜੋਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

172. ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 43 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਕਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਫ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰ

173. ਇਸ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਧਾਰਾ 43 ਵਿੱਚ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੌਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਭਾਵ, ਅਧਿਆਇ ਪੰਜ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਵਗਾਈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਆਇ ਦੋ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਧਾਰਾ 43 ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

174. ਚੂੰਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਅਧੀਨ, ਐਕਟ ਹਰ ਉਸ ਵਕਫ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਕਫ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ 01.01.1996 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ [ਧਾਰਾ 36 ਵੇਖੋ]। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਕਫਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਬੋਰਡ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਵਕਫਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰਪਿਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਲਈ ਧਰਮਾਰਥ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੱਤਵੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬਿਲਕੁਲ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਭ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 43 ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਵੀ ਧਾਰਾ 43 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮਨ ਵੱਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

176. 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 79 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"79. ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ - (1) ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ, ਚਾਹੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਟਰੱਸਟ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸੰਪਤੀ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਟੇਟ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਕਫਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਯੂਸੁਫ ਭਾਈ ਚਾਵਲਾ & ਓਆਰਐਸ।

ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ। (2) ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇਹ ਡਿਪਟੀ ਜਾਂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਟਰੱਸਟ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਥੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਵੇਗਾ।

177. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 112 ਰੱਦ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 112 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੱਦ ਵਾਕਫਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰੱਦ ਕਰੇਗੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਸਨੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫਾਂ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਨੂੰ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਫੀਚਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਾਰੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਲੇਖ ਖਤਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਲਮਾਈਟੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਰੋਕਸ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਕਫ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਕਫ।

178. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਾਕੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਵਕਫ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਦੀਵੀ, ਬੇਚਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਪਰਿਵਰਤਨੀਯ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਕੁਝ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਕਫ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ, ਅਜਿਹਾ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਅਨਕਰਕਰ, ਸੀਖਿਆ ਵਾਲੇ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਵੱਲੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਕਫਾਂ ਧਾਰਾ 43 ਅਧੀਨ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਸਿੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਵਕਫਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

179. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲ ਰੇਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਬੇਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ

ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਲੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਾਰਨ ਲਾਇਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਫੋਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਤਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰੇਫਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਲਾਗੂ ਸੰਯਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫੀ ਵਫਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇੱਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਯ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿੱਤ 226 ਅਧੀਨ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਿੱਤ 136 ਅਧੀਨ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 2011 ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ।

180. ਅਸੀਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਦੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਦ ਰਿਪੋਰਟ' ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗਠਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੂੰ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ, ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਕਈ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਹਨ, ਮੂਲ ਸੂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ 20.10.2010 ਨੂੰ ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਡਰ/ਮੁੜ-ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 2012 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ।

181. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚਿਤਨੀਸ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ 20.10.2010 ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 06.12.2016 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 4(6) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

182. ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਅਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਈ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਆ ਵਕਫ ਨੂੰ ਸੁੰਨੀ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਬੋਹਰਾਟਰਸਟਸ ਨੂੰ ਸੁੰਨੀ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਕੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

183. ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਹਨ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਕਫ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਵਿਜ਼., ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਦੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਲਟ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵ; ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਉਹ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਭਾਜਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਬਰਸ਼ ਨਾਲ ਰੰਗਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਕਫ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(a) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ

184. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 2012 (6) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 328 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕਹੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ **ਨਵਾਬ ਜ਼ੈਨ ਯਾਰ ਜੰਗ (ਮਰਹੂਮ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ** ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚੋਂ ਬਹਿਸਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ 'ਚ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

185. ਇਕ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ 13.11.2003 ਜਾਂ 30.12.2004 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ 05.05.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ

ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।

186. ਮਿਸਟਰ ਮੁੱਛਾਲਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 97 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 97 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ ਸੈਕਸ਼ਨ 32 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 97 ਦੀ ਛਾਂਵ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਮਤਲਬ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਨਾ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

187. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਇੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੁਕੌਂਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ।

188. ਬੋਰਡ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੇ 04.01.2002 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਕੌਂਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ, 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

189. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਵੀ ਅਵੈਧਤਾ ਖਿਲਾਫ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

190. 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਾਸਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

191. ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ

ਵੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

192. ਪਰ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵਾਸਤਵਿਕ ਮਤਲਬ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਲਤਫਹਮੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਹੈ।

193. ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

ਅਪੀਲਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੇ 04.01.2002 ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਸੂਚੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜੋ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟਾਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, 13.11.2003 ਅਤੇ 30.12.2004 ਦੀ ਸੂਚੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 5(1) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੇਖੇਗਾ। ਬੋਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਵਕਫ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਕਫਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ/ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਵੀ, ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ।

ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 13.11.2003 ਜਾਂ 30.12.2004 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬੋਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਫ਼ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਹਿਣ ਦੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਗੀਆਂ।

11.05.2012 ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣ ਤੱਕ ਚਲਦਾ

ਰਹੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਠਾਉਣਗੀਆਂ।

ਬਿਸ਼ਨੂ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰਾਹੁਲ ਰਾਏ, ਐਲਸੀਆਰ)

ਅਪੀਲਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate